

ZIELONE OKO

PRACOWNIA OCHRONY ŚRODOWISKA

**Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego
Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego
na lata 2022-2030**

Autor:
mgr inż. Krzysztof Okraśiński

Świdnica, 21.08.2025 r.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	5
I.1. Wstęp	5
I.2. Podstawa prawna	6
I.3. Zawartość	6
I.4. Metodyka	8
II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	10
II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu	10
II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu	10
III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM	22
III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej	22
III.2. Dokumenty krajowe.....	24
III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie	26
IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA.....	28
V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH.....	31
V.1. Położenie	31
V.2. Charakterystyka społeczno - gospodarcza	32
V.3. Główne źródła antropopresji.....	33
V.4. Wody powierzchniowe	33
V.5. Wody podziemne.....	51
V.6. Powierzchnia ziemi i uwarunkowania geologiczne	51
V.7. Uwarunkowania przyrodnicze	52
V.8. Ryzyko wystąpienia podtopień i powodzi	54
V.9. Uwarunkowania akustyczne.....	54
V.10. Klimat i jakość powietrza	55

VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	57
VI.1. Problemy systemowe	57
VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie	57
VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku	58
VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	60
VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	61
VII.2. Strategia a oddziaływanie na klimat i adaptacja do skutków zmian klimatycznych ..	62
VII.3. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze	62
VII.4. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi.....	64
VII.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	65
VII.6. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury.....	66
VII.7. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny	66
VII.8. Oddziaływania skumulowane z innymi dokumentami strategicznymi	67
VII.9. Oddziaływanie transgraniczne.....	68
VII.10. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu.....	68
VIII. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.....	69
IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	71
X. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU	75
XI. WNIOSKI.....	77
XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	78
XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	80

Załącznik:

1. Oświadczenie autora prognozy.

WYKAZ SKRÓTÓW

Strategia	Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Związku Gmin Turystycznych Pogórze Dynowskiego na lata 2022-2030
PGW	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główne zbiorniki wód podziemnych
JCW	Jednolita część wód
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko
OZE	Odnawialne źródła energii
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
Prognoza ooś	Prognoza oddziaływania na środowisko
SOOŚ, strategiczna OOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
UE	Unia Europejska
UOOŚ	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
Związek	Związek Gmin Turystycznych Pogórze Dynowskiego

I. WPROWADZENIE

I.1. Wstęp

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego na lata 2022-2030* (dalej: Strategia). Dokument ten został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (dalej: SOOŚ).

Prognoza oddziaływania na środowisko jest podstawowym dokumentem merytorycznym sporządzanym dla potrzeb przeprowadzenia postępowania w sprawie SOOŚ. Celem przeprowadzenia SOOŚ jest spełnienie wymogu prawnego oraz przeprowadzenie merytorycznej analizy takich zagadnień, jak m.in.:

- 1) analiza zgodności ocenianego dokumentu z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym,
- 2) identyfikacja stanu tych elementów środowiska, które mają związek z zastosowaniem ustaleń wynikających z ocenianego dokumentu,
- 3) analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń ocenianego dokumentu,
- 4) analiza rozsądnych rozwiązań alternatywnych,
- 5) zaproponowanie działań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko,
- 6) zaproponowanie sposobów monitorowania skutków stosowania ocenianego dokumentu pod kątem ochrony środowiska.

Analizując funkcję prognozy oddziaływania na środowisko, należy mieć na uwadze cel dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, wyrażony w art. 1:

- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania zrównoważonego rozwoju.

Polskie przepisy (w ślad za wymaganiami prawa Unii Europejskiej) wskazują, że prognoza powinna zawierać **racjonalnie wymagane informacje**, z uwzględnieniem:

- obecnego stanu wiedzy i metod oceny,
- zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu,
- funkcji ocenianego dokumentu w procesie podejmowania decyzji,
- zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu.

Dla określenia funkcji prognozy znamienne jest także art. 8 dyrektywy 2001/42/WE; wskazuje on, że ustalenia tego dokumentu powinny być uwzględnione w czasie przygotowania

planu lub programu oraz przed jego przyjęciem lub poddaniem procedurze ustawodawczej, a także w dokumencie podsumowującym przebieg SOOŚ.

To oznacza, że **w prognozie oddziaływania na środowisko muszą się znaleźć przede wszystkim te informacje, które mogą mieć wpływ na zapisy ocenianego dokumentu i na praktyczną realizację jego ustaleń** - a zatem nie wszystkie, lecz tylko istotne, racjonalnie uzasadnione i mogące mieć realne przełożenie na treść dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ. Dyrektywa wymaga przedstawienia w prognozie informacji skupiających się na kwestiach związanych wyłącznie ze **znaczącym** wpływem na środowisko.

Należy podkreślić, że przedstawiona w niniejszej prognozie ocena dokumentu strategicznego nie jest tożsama z udzieleniem choćby wstępnej zgody na realizację przedsięwzięć (m.in. inwestycji) i innych fizycznych ingerencji w środowisko.

I.2. Podstawa prawna

Zasadniczą podstawą prawną sporządzenia niniejszej prognozy oraz przeprowadzenia SOOŚ są przepisy prawa polskiego (ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, o udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dalej: UOOŚ) i wspólnotowego (dyrektywa 2001/42/WE). Wynikają z nich m.in. następujące ustalenia:

- 1) przeprowadzenia strategicznej OOŚ wymagają projekty takich dokumentów, jak m.in. plany i programy dotyczące m.in. zagospodarowania przestrzennego i wykorzystania terenu (art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/42/WE, art. 46 UOOŚ),
- 2) w ramach strategicznej OOŚ sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko (art. 5 dyrektywy 2001/42/WE, art. 51 UOOŚ),
- 3) prognoza oddziaływania na środowisko oraz dokument będący przedmiotem strategicznej OOŚ wymagają przeprowadzenia konsultacji ze społeczeństwem oraz odpowiednimi organami administracji (art. 6 dyrektywy 2001/42/WE, art. 54 UOOŚ),
- 4) procedura strategicznej OOŚ jest zintegrowana z procedurą oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 (art. 55 ust. 2 UOOŚ, art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

I.3. Zawartość

Zawartość niniejszej prognozy jest zgodna z art. 51 ust. 2 UOOŚ. Przepis ten wskazuje, że prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

- 1) zawierać:
 - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
 - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
 - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,

- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
 - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
 - f) oświadczenie autora lub kierującego zespołem autorów o spełnieniu wymagań wymienionych w art. 74 ust.2 UOOŚ (załącznik do niniejszego dokumentu);
- 2) określać, analizować i oceniać:
- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
 - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
 - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
 - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
 - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
- 3) przedstawiać:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
 - b) rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Trzeba podkreślić, że przepisów określających zawartość prognozy nie można odczytywać w oderwaniu od przepisów określających jej funkcję; oznacza to, że dokument ten musi zawierać:

- 1) informacje racjonalnie wymagane, adekwatne do charakteru ocenianego dokumentu,**
 - 2) informacje, które mogą mieć faktyczne przełożenie na treść ocenianego dokumentu,**
- a więc nie wszystkie informacje, lecz tylko te, które można uznać za racjonalnie wymagane.

I.4. Metodyka

Prognoza składa się z głównych merytorycznych bloków, które obejmują następujące zasadnicze elementy: charakterystyka ocenianego dokumentu, opis uwarunkowań strategicznych i środowiskowych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu, strategiczna ocena oddziaływań środowiskowych oraz katalog rekomendacji w zakresie udoskonalenia ocenianego dokumentu i monitorowania skutków jego wdrażania.

Materiałem wyjściowym do analizy był projekt Strategii przekazany wykonawcy niniejszej prognozy. Pierwszym zasadniczym krokiem analizy środowiskowej była analiza uwarunkowań prawnych i strategicznych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu. Kolejnym działaniem było pozyskanie informacji o poszczególnych komponentach środowiska z dokumentów źródłowych o charakterze przekrojowym, danych opracowywanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (dalej: PMŚ) koordynowanego przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska oraz danych o obszarach ochrony przyrody. Przeprowadzono kwerendę danych i analizę studialną dostępnych materiałów zawierających informacje na temat uwarunkowań środowiskowych.

Przy prowadzonych pracach wykorzystano dane teledetekcyjne i kartograficzne, opracowanie planistyczne, dokumenty strategiczne i prace studialne. Uwzględniono ustalenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz dokumentów strategicznych określających politykę ekologiczną. Dokonano także przeglądu dostępnych inwentaryzacji przyrodniczych, dokumentacji geologicznych i hydrogeologicznych, planów urządzania lasów oraz rejestru zabytków. Przeanalizowano uwarunkowania wynikające z map hydrograficznych, sozologicznych, hydrogeologicznych, geośrodowiskowych, geologicznych, map zagrożenia powodziowego oraz innych opracowań kartograficznych dostępnych poprzez geoportale i serwisy geoinformatyczne prowadzone przez jednostki administracji publicznej.

Przy opisie uwarunkowań środowiskowych skupiono się na tych zagadnieniach tematycznych, które mają znaczenie dla oceny skutków realizacji analizowanego projektu Strategii (zgodnie z dyspozycją art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. b UOOŚ, wedle którego prognoza oddziaływania na środowisko powinna określać stan środowiska wyłącznie na obszarach objętych przewidywanym i znaczącym oddziaływaniem). Dane te pozwoliły na zidentyfikowanie zasadniczych uwarunkowań środowiskowych mających merytoryczny związek z ustaleniami ocenianego dokumentu.

Wyniki tej oceny były wstępnym krokiem do weryfikacji ocenianego dokumentu pod kątem tego, czy jego ustalenia są adekwatne do uwarunkowań strategicznych i środowiskowych w zakresie objętym ustaleniami Strategii. Ustalenia te prowadzone były równoległe z oceną oddziaływań na środowisko, jakie będą się wiązały z praktycznym wdrażaniem ustaleń Strategii. Analizowano również opis skutków, które mogą wystąpić w przypadku odstąpienia od przyjęcia ocenianego dokumentu.

Kolejnym krokiem było sformułowanie rekomendacji odnośnie do uzupełnienia bądź zmiany treści ocenianego dokumentu. Działanie to zostało zintegrowane z zaproponowaniem rozwiązań eliminujących i minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko.

Następnym etapem było sformułowanie propozycji monitorowania skutków wdrażania ustaleń Strategii pod kątem ochrony środowiska.

Stopień szczegółowości treści niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do charakteru ustaleń ocenianego dokumentu. Oznacza to, że przeprowadzone analizy opierają się przede wszystkim na opisowej i jakościowej identyfikacji kluczowych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w związku z praktycznym stosowaniem ustaleń Strategii. Szczegółowa analiza konkretnych działań i przedsięwzięć może być przeprowadzona jedynie na etapie postępowań administracyjnych (np. na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzji udzielającej pozwolenia na budowę) oraz przy dokonywaniu zgłoszeń budowlanych. Niemniej, podczas prac nad niniejszą prognozą odniesiono się do prognoz oddziaływania na środowisko wykonanych dla dotychczas obowiązujących dokumentów strategicznych.

II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu

Strategia rozwoju jest opracowywana na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dokument ma status strategii rozwoju ponadlokalnego. Według art. 10g ust. 3 w związku z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, strategia określa w szczególności m.in.:

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej;
- 5) obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań;
- 6) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 7) ramy finansowe i źródła finansowania.

Projekt strategii rozwoju ponadlokalnego jest przedkładany zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu

Mając na uwadze fakt, że projekt Strategii będzie przedmiotem opiniowania i konsultacji społecznych wspólnie z niniejszą prognozą, uznano że wystarczające będzie przedstawienie w prognozie oddziaływania na środowisko jedynie najważniejszych ustaleń ocenianego dokumentu. Zasadnicze ustalenia Strategii przedstawiono w poniższych punktach.

1. Strategia odnosi się do Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego, w skład którego wchodzi 9 jednostek samorządu terytorialnego. Związku Gmin tworzą: Miasto i Gmina Dubiecko, Gmina Dynów, Gmina Nozdrzec, Gmina Krzywca, Gmina Dydnia, Gmina Błazowa, Gmina Hyżne, Gmina Jawornik Polski oraz Miasto Dynów.
2. Strategia przedstawia diagnozę uwarunkowań społeczno - gospodarczych i przestrzenno - infrastrukturalnych na terenie ww. Związku Gmin.
3. W projekcie Strategii sformułowano wizję w następujący sposób: *„Chcemy inwestować w nowe potencjały, a jednocześnie minimalizować lub usuwać bariery rozwojowe. Szukamy także nowych dźwigni, które przyspieszą rozwój turystyki i ochrony środowiska naszego terenu. Chcemy w większym stopniu wykorzystywać nasze położenie i transgraniczną współpracę”*. Realizacji tej wizji mają służyć cele strategiczne i kierunki działań oraz zadania realizacyjne. Zostały one przyporządkowane trzem sferom objętym ustaleniami Strategii. Cele i kierunki przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 1. Cele i kierunki działań przypisane sferom objętym ustaleniami Strategii

Sfera społeczna	Sfera zasobów i potencjałów	Sfera gospodarki i promocji
Cel strategiczny 1: Poprawa warunków i jakości życia, pracy i rozwoju mieszkańców gmin tworzących Związek	Cel strategiczny 2: Zwiększenie dostępności rozwiniętej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów. Cel strategiczny 3: Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gmin wchodzących w skład Związku Cel strategiczny 4: Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie. Cel strategiczny 5: Wysoki poziom zachowania i czystości środowiska gmin wchodzących w skład Związku	Cel strategiczny 6: Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki na obszarze gmin tworzących Związek.
Kierunki działań Strategii Związku do celu strategicznego 1: Poprawa warunków i jakości życia, pracy i rozwoju mieszkańców gmin tworzących Związek	Kierunki działań Strategii Związku do celu strategicznego 2: Zwiększenie dostępności rozwiniętej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów.	Kierunki działań Strategii Związku do celu strategicznego 6: Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki na obszarze gmin tworzących Związek.
1.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców.	2.1. Poprawianie stanu technicznego budynków użyteczności publicznej	6.1. Aktywizacja gospodarcza obszaru – zwiększanie konkurencyjności przedsiębiorstw
1.2. Zwiększanie dostępności mieszkań socjalnych, chronionych	2.2. Poprawianie stanu rozwoju infrastruktury technicznej	6.2. Aktywizacja gospodarstw rolnych w zakresie pozyskiwania alternatywnych źródeł dochodu
1.3. Zmniejszanie energochłonności budynków mieszkalnych	2.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej	6.3. Zwiększanie wykorzystania potencjału turystycznego obszaru gmin wchodzących w skład Związku
	2.4. Rozwijanie infrastruktury turystycznej, kultury i sportowo-rekreacyjnej	
1.4. Zmniejszanie zagrożenia powodziowego	2.5. Poprawianie stanu bezpieczeństwa mieszkańców	
	2.6. Poprawianie dostępu do sieci internetowej	
1.5. Zwiększanie dostępności podstawowej opieki medycznej i rehabilitacji	Kierunki działań Strategii Związku do celu strategicznego 3: Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gmin wchodzących w skład Związku.	
1.6. Rozszerzanie oferty opieki nad dziećmi	3.1. Porządkowanie gospodarki przestrzennej	

Sfera społeczna	Sfera zasobów i potencjałów	Sfera gospodarki i promocji
1.7. Zmniejszenie stopnia wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnościami i aktywizacja zawodowa	3.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych i słabo zagospodarowanych	
1.8. Zwiększanie oferty wsparcia dla seniorów	Kierunki działań Strategii Związku do celu strategicznego 4: Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie.	
1.9. Zwiększanie atrakcyjności oferty edukacyjnej	4.1. Zachowanie i eksponowanie dziedzictwa kulturowego gmin wchodzących w skład Związku	
1.10. Zwiększanie atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej	Kierunki działań Strategii Związku do celu strategicznego 5: Wysoki poziom zachowania i czystości środowiska gmin wchodzących w skład Związku.	
1.11. Aktywizacja społeczności lokalnych	5.1. Zwiększanie poziom wykorzystania OZE	
1.12. Ułatwianie kontaktów przestrzennych	5.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	

Wskazany powyżej kierunkom działań przypisano zadania realizacyjne; zaprezentowano je w tab. 2.

Tab. 2. Cele strategiczne, kierunki działań i zadania realizacyjne Strategii.

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny nr 1: Poprawa warunków i jakości życia, pracy i rozwoju mieszkańców gmin tworzących Związek	
Kierunki działań	Zadania realizacyjne
1.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców.	1.1.1 Promowanie idei ekonomii społecznej i wspieranie tworzenia i rozwijania podmiotów ekonomii społecznej 1.1.2 Realizowanie działań edukacyjnych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych, uruchamiania działalności gospodarczej, pozyskiwania środków na działalność (szkolenia, kursy zawodowe, itp.) 1.1.3 Zabezpieczanie opieki nad dziećmi (żłobki, przedszkola)
1.2. Zwiększanie dostępności mieszkań socjalnych, chronionych	1.2.1 Adaptacja niezagospodarowanych obiektów na cele mieszkaniowe, 1.2.2 Budowa nowych mieszkań socjalnych, chronionych
1.3. Zmniejszanie energochłonności budynków mieszkalnych	1.3.1 Prowadzenie punktów konsultacyjnych do programów proekologicznych 1.3.2 Realizacja projektów parasolowych w zakresie wykorzystania instalacji OZE i termomodernizacji budynków
1.4. Zmniejszanie zagrożenia powodziowego	1.4.1 Współpraca z Wodami Polskimi w zakresie realizacji Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym 1.4.2 Uwzględnianie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego możliwość lokalizacji zbiorników retencyjnych 1.4.3 Budowa zbiorników retencyjnych
1.5. Zwiększanie dostępności podstawowej opieki medycznej i rehabilitacji	1.5.1. Zwiększanie liczby POZ (publiczne i prywatne) 1.5.2. Realizacja programów profilaktycznych 1.5.3. Mobilne punkty konsultacyjne 1.5.4. Zwiększanie dostępności usług rehabilitacji medycznej – udostępniania bazy lokalowej (budowa, rozbudowa, przebudowa, adaptacja)
1.6. Rozszerzanie oferty opieki nad dziećmi	1.6.1. Tworzenie żłobków i zwiększanie liczby miejsc w przedszkolach, w tym wspieranie inicjatyw osób fizycznych 1.6.2. Tworzenie świetlic środowiskowych 1.6.3. Tworzenie i rozszerzanie oferty ośrodków kultury oraz bibliotek publicznych 1.6.4. Tworzenie i modernizowanie bazy lokalowej instytucji kultury i infrastruktury towarzyszącej
1.7. Zmniejszenie stopnia wykluczenia społecznego osób	1.7.1. Poprawa dostępności budynków użyteczności publicznej 1.7.2. Realizacja przedsięwzięć informujących o możliwościach uzyskania wsparcia dla osób niepełnosprawnych

z niepełnosprawnościami i aktywizacja zawodowa	<p>1.7.3. Wspieranie działań podejmowanych na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych</p> <p>1.7.4. Realizacja działań w zakresie edukacji zawodowej</p> <p>1.7.5. Organizowanie transportu ułatwiającego uczestnictwo w przedsięwzięciach kulturalnych, społecznych i edukacyjnych</p> <p>1.7.6. Tworzenie Środowiskowych Domów Samopomocy</p>
1.8. Zwiększanie oferty wsparcia dla seniorów	<p>1.8.1. Tworzenie Klubów Seniora</p> <p>1.8.2. Tworzenie Dziennych Domów Pobytu</p> <p>1.8.3. Zwiększanie dostępności usług środowiskowych w miejscu zamieszkania</p> <p>1.8.4. Tworzenie nieformalnych klubów, kół, grup zainteresowań</p> <p>1.8.5. Organizacja wyjazdów</p> <p>1.8.6. Wspieranie inicjatyw lokalnych skierowanych do seniorów</p> <p>1.8.7. Wspieranie tworzenia i działalności Uniwersytetów 3 Wieku</p>
1.9. Zwiększanie atrakcyjności oferty edukacyjnej	<p>1.9.1. Realizacja innowacyjnych projektów edukacyjnych w szkołach</p> <p>1.9.2. Organizowanie szkoleń, warsztatów dla kadry pedagogicznej w zakresie pozyskiwania środków i realizacji projektów</p> <p>1.9.3. Organizowanie spotkań uczniów z przedstawicielami świata nauki (pikniki naukowe, wykorzystywanie alternatywnych metod kształcenia)</p> <p>1.9.4. Współpraca szkół z ośrodkami kultury i organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć skierowanych do dzieci</p> <p>1.9.5. Zwiększanie dostępności opieki psychologicznej, w tym z wykorzystaniem własnych zasobów (instytucji kultury)</p> <p>1.9.6. Zwiększanie dostępności szkół dla osób z niepełnosprawnościami (uczniowie, rodzice, nauczyciele)</p> <p>1.9.7. Współpraca z organami prowadzącymi szkoły ponadpodstawowe w zakresie dostosowywania kierunków nauczania do potrzeb rynku pracy</p> <p>1.9.8. Współpraca z uczelniami wyższymi oraz organami prowadzącymi szkoły ponadpodstawowe w zakresie tworzenia oferty edukacyjnej dla dorosłych</p>
1.10. Zwiększanie atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej	<p>1.10.1. Tworzenie i rozszerzanie oferty ośrodków kultury oraz bibliotek publicznych dla różnych grup odbiorców (w tym dla seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem)</p> <p>1.10.2. Tworzenie, modernizowanie bazy lokalowej i systematyczne unowocześnianie wyposażenia instytucji kultury i infrastruktury towarzyszącej</p> <p>1.10.3. Zwiększanie dotacji celowej na prowadzenie działalności kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej w gminach</p> <p>1.10.4. Budowa obiektów sportowych wraz z modernizacją istniejących</p> <p>1.10.5. Wspólne działania promocyjne z zakresu sportu, kultury, rekreacji i ekologii</p> <p>1.10.6. Wykreowanie, co najmniej jednego wspólnego, cyklicznego wydarzenia kulturalno-sportowo-rekreacyjnego wraz z edukacją ekologiczną (np. festiwal kultury i sportu, co roku w innej lokalizacji na terenie działania Związku)</p>

	<p>1.10.7. Organizowanie spotkań koordynacyjnych osób zaangażowanych w realizację wydarzeń kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych</p> <p>1.10.8. Tworzenie wspólnego kalendarza imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych</p> <p>1.10.9. Wspólna promocja lokalnych twórców, rękodzielników, rzemieślników (w tym stworzenie wspólnej listy zasobów)</p> <p>1.10.10. Utworzenie wspólnej dla Związku bazy techniczno-sprzętowej do organizacji imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych (np. namioty, banery, stoiska, stoły i ławki, nagłośnienie itp.)</p>
1.11. Aktywizacja społeczności lokalnych	<p>1.11.1. Wspieranie oddolnych inicjatyw integrujących społeczności lokalne</p> <p>1.11.2. Wspieranie działań międzypokoleniowych</p> <p>1.11.3. Promowanie i wspieranie działalności lokalnych liderów</p> <p>1.11.4. Podejmowanie działań kreujących liderów lokalnych (np. szkolenia, warsztaty, kursy itp.)</p> <p>1.11.5. Działania edukacyjne w zakresie zwiększania poziomu tolerancji</p> <p>1.11.6. Wspieranie przedsięwzięć tworzących przestrzeń do spotkań międzyludzkich (np. lokale gastronomiczne, galerie sztuki lokalnej, muzea, itp.)</p> <p>1.11.7. Rozwijanie procedur konsultacji społecznych z interesariuszami różnych przedsięwzięć rozwojowych.</p>
1.12. Ułatwianie kontaktów przestrzennych	<p>1.12.1. Promowanie idei funkcjonowania taksówek społecznych</p> <p>1.12.2. Promowanie korzystania z ekologicznych środków transportu</p>

WYMIAR GOSPODARCZY I PRZESTRZENNY

Potencjał techniczny

Cel strategiczny 2 Zwiększenie dostępności rozwiniętej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów.

Kierunki działań	Zadania realizacyjne
2.1. Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej	<p>2.1.1. Dostosowywanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych i przepisów przeciwpożarowych</p> <p>2.1.2. Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej, w tym montaż instalacji wykorzystujących OZE</p> <p>2.1.3. Dostosowywanie budynków użyteczności publicznej do bieżących potrzeb poprzez remonty, rozbudowę, przebudowę, nadbudowę i modernizację</p> <p>2.1.4. Budowa obiektów energooszczędnych (np. pasywnych)</p> <p>2.1.5. Realizacja przedsięwzięć pozwalających magazynować i dystrybuować energię z OZE (np. spółdzielnie energetyczne)</p> <p>2.1.6. Remonty, budowa, przebudowa i rozbudowa obiektów oświatowych (z uwzględnieniem żłobków)</p>

<p>2.2. Poprawa stanu rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej</p>	<p>2.2.1. Budowa, remont i modernizacja sieci wodociągowych wraz z ujęciami wody i stacjami uzdatniania wody 2.2.2. Budowa, remont i modernizacja sieci kanalizacyjnej sanitarnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą i oczyszczalniami ścieków 2.2.3. Wykorzystanie OZE w eksploatacji systemów wodociągowych i kanalizacyjnych 2.2.4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków 2.2.5. Podejmowania starań w celu uproszczenia procedur uzyskiwania pozwoleń na inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową</p>
<p>2.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej</p>	<p>2.3.1. Budowa, remonty, przebudowa i modernizacja dróg, obiektów mostowych i przepraw promowych, chodników i ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m. in. energooszczędne, inteligentne oświetlenie, parkingi, miejsca postojowe, zatoki i przystanki autobusowe, MORy, kanalizacja deszczowa, odwodnienie)</p>
<p>2.4. Rozwinięta infrastruktura turystyczna, kultury i sportowo-rekreacyjna</p>	<p>2.4.1. Budowa, rozbudowa i przebudowa ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz rzeki San i Mlecza (zgodnie z Regionalną Polityką Rowerową Województwa Podkarpackiego) 2.4.2. Rozbudowa turystycznej infrastruktury rowerowej (zgodnie z Regionalną Polityką Rowerową Województwa Podkarpackiego) 2.4.3. Budowa nowej infrastruktury rekreacyjno-sportowej i turystycznej (m. in. wieże widokowe, tyrolka, przystanie kajakowe, parki liniowe, pola camperowe i namiotowe, baza noclegowa, strzelnica sportowa, tor saneczkowy, skate park, pump track) wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą (m. in. zaplecze sanitarne, socjalne i techniczne itp.) 2.4.4. Budowa infrastruktury sportów zimowych 2.4.5. Wykorzystywanie technologii innowacyjnych i przyjaznych środowisku w rozbudowie i budowie infrastruktury rekreacyjnej 2.4.6. Remonty, przebudowa, rozbudowa i doposażanie istniejącej infrastruktury rekreacyjno-sportowej 2.4.7. Wyznaczanie i znakowanie ścieżek i szlaków turystycznych 2.4.8. Odtwarzanie znakowania istniejących szlaków turystycznych 2.4.9. Budowa i wyposażanie nowoczesnej infrastruktury kultury (m. in. amfiteatry, sale widowiskowo-kinowe, place eventowej itp.) 2.4.10. Remonty i modernizacja istniejącej infrastruktury kultury</p>
<p>2.5. Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców</p>	<p>2.5.1. Budowa nowej, rozbudowa, modernizacja i remont istniejącej bazy lokalowej jednostek OSP 2.5.2. Systematyczne doposażanie jednostek OSP poprzez zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych i niezbędnego sprzętu 2.5.3. Systematyczne rozwijanie i unowocześnianie systemu ostrzegania ludności przed zagrożeniem 2.5.4. Rozwijanie nowoczesnych systemów monitoringu wizyjnego 2.5.5. Budowa i modernizacja przejść dla pieszych 2.5.6. Budowa budowli ochronnych (schronów itp. miejsc ochrony na wypadek działań wojennych) 2.5.7. Współpraca w zakresie realizacji Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy oraz Planu Gospodarowania Wodami</p>
<p>2.6. Poprawa dostępu do sieci internetowej</p>	<p>2.6.1. Rozwijanie sieci szerokopasmowej 2.6.2. Organizacja publicznych punktów dostępu do Internetu 2.6.3. Organizowanie działań edukacyjnych dla osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym</p>

Potencjał i ład przestrzenny	
Cel strategiczny 3: Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gmin wchodzących w skład Związku	
Kierunki działań	Zadania realizacyjne
3.1. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej	3.1.1. Systematyczne opracowywanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego 3.1.2. Pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych 3.1.3. Tworzenie podstref ekonomicznych
3.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych i słabo zagospodarowanych	3.2.1. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, z uwzględnieniem przestrzeni publicznych 3.2.2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych 3.2.3. Opracowywanie Gminnych Programów Rewitalizacji
Potencjał kulturowy	
Cel strategiczny 4: Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie	
Kierunki działań	Zadania realizacyjne
4.1. Zachowane i wyeksponowane dziedzictwo kulturowe gmin wchodzących w skład Związku	4.1.1. Konserwacja i restauracja obiektów i parków zabytkowych wraz z nadaniem im nowych funkcji (np. organizacja miejsc ekspozycji zabytków ruchomych) 4.1.2. Realizacja przedsięwzięć promujących lokalne dziedzictwo kulturowe (m. in. spotkania z twórcami, warsztaty, koncerty, przeglądy artystyczne, imprezy cykliczne osadzone w tradycji, itp.) 4.1.3. Udział w działaniach promujących dziedzictwo kulturowe wraz z produktami lokalnymi oraz wydarzeniami 4.1.4. Działalność wydawnicza (m.in. publikacje, biuletyny, informatory, audycje podcastowe, filmy, radio i tv, gadzety, mapy i aplikacje turystyczne) 4.1.5. Tworzenie wspólnego kalendarza imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych 4.1.6. Współpraca ośrodków kultury w zakresie wykreowania zintegrowanej oferty kulturalnej
Potencjał ekologiczny	
Cel strategiczny 5: Wysoki poziom zachowania i czystości środowiska gmin wchodzących w skład Związku	
Kierunki działań	Zadania realizacyjne
5.1. Wysoki poziom wykorzystanie OZE	5.1.1. Promowanie OZE wśród mieszkańców 5.1.2. Realizacja projektów parasolowych 5.1.3. Montaż instalacji OZE na obiektach użyteczności publicznej
5.2. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	5.2.1. Realizacja działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie ochrony środowiska prowadzone zarówno w szkołach jak i wśród dorosłych 5.2.2. Wykorzystywanie technologii przyjaznych środowisku w realizacji inwestycji samorządowych 5.2.3. Prowadzenie akcji proekologicznych z wymierną nagrodą dla uczestników

5.2.4 Współpraca z Lasami Państwowymi i kołami łowieckimi oraz organizacjami proekologicznymi w zakresie realizacji działań edukacyjnych i promocyjnych

WYMIAR GOSPODARCZY I PRZESTRZENNY

Cel strategiczny 6: Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki na obszarze gmin tworzących Związek

Kierunki działań	Zadania realizacyjne
6.1 Aktywizacja gospodarcza obszaru – zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw	<p>6.1.1 Uruchomienie współpracy samorządów lokalnych z sektorem gospodarczym – organizacja wspólnej konferencji inicjującej współpracę z przedsiębiorcami, organizacja cyklicznych spotkań forum wymiany informacji – współpraca w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia oferty gospodarczej.</p> <p>6.1.2 Promowanie i informowanie o możliwościach i korzyściach wynikających ze współpracy przedsiębiorców.</p> <p>6.1.3 Pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych.</p> <p>6.1.4 Tworzenie podstref ekonomicznych.</p> <p>6.1.5 Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie możliwości wsparcia przedsiębiorców.</p> <p>6.1.6 Wspieranie mikroprzedsiębiorstw w zakresie działalności turystycznej i okołoturystycznej.</p>
6.2 Aktywizacja gospodarstw rolnych w zakresie pozyskiwania alternatywnych źródeł dochodu	<p>6.2.1 Wspieranie tworzenia gospodarstw agroturystycznych</p> <p>6.2.2 Wspieranie przedsięwzięć alternatywnych do produkcji rolnej w gospodarstwach (np. zagrody edukacyjne, wiejskie zoo itp.).</p> <p>6.2.3 Współpraca z LGD w zakresie informowania rolników o możliwościach finansowania inwestycji rozwojowych</p> <p>6.2.4 Promowanie lokalnych produktów wytwarzanych w gospodarstwach rolnych.</p> <p>6.2.5 Organizowanie miejsc sprzedaży lokalnych produktów (lokalne rynki, małe targowiska).</p> <p>6.2.6 Identyfikacja i stworzenie bazy lokalnych produktów.</p> <p>6.2.7 Systematyczny rozwój szlaku kulinarnego Pogórzański Tygiel Smaków.</p> <p>6.2.8 Prowadzenie działań edukacyjnych dla wytwórców produktów lokalnych.</p>
6.3 Zwiększenie wykorzystania potencjału turystycznego obszaru gmin wchodzących w skład Związku	<p>6.3.1 Przygotowywanie koncepcji produktu turystycznego.</p> <p>6.3.2 Wykreowanie i wybudowanie wysokiej klasy kluczowej infrastruktury turystycznej tworzącej ofertę ekoturystyczną i identyfikującej obszar (m. in. rozwój atrakcyjnej infrastruktury towarzyszącej Przeworskiej Kolejce Wąskotorowej Pogórzanin – w tym remont obiektów stacyjnych wraz z nadaniem im nowych funkcji kulturalno-turystycznych, stworzenie Szlaku Zabytkowych Rezydencji Pogórza Dynowskiego, rozwój infrastruktury turystyki wodnej na Sanie oraz turystyki pieszej i rowerowej).</p> <p>6.3.3 Reaktywacja funkcji uzdrowiskowej w Gminie Hyżne.</p> <p>6.3.4 Wykorzystanie wód geotermalnych w Gminie Dubiecko.</p> <p>6.3.5 Wykreowanie wspólnej marki obszaru z wykorzystaniem nowej symboliki.</p> <p>6.3.6 Identyfikacja i stworzenie bazy lokalnych produktów i ich promocja wraz z uruchamianiem kanałów dystrybucji.</p> <p>6.3.7 Wspieranie rozwoju bazy gastronomicznej i noclegowej (m. in. promocja obszaru i oferty, udostępnianie informacji o możliwościach finansowania inwestycji).</p>

<p>6.3.8 Tworzenie produktów ekoturystycznych.
6.3.9 Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami i potencjalnymi inwestorami w zakresie rozwoju oferty turystycznej.
6.3.10 Projekty budowania i rozwijania tożsamości regionalnej w tym tworzenia marki.</p> |
|---|
-

Podkreślenia wymaga fakt, że ww. kierunki działań i zadania realizacyjne nie są opatrzone (w tekście Strategii) żadnym opisem który wskazywałby na zakres ewentualnych inwestycji (np. powierzchnia, długość, zakres rozbudowy lub przebudowy itp.). Nie jest także określona lokalizacja ewentualnych przedsięwzięć względem obszarów podlegających ochronie prawnej lub ustaleniom miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W świetle ustaleń projektu Strategii - wątpliwe byłoby uznaniem, że wyznacza ona ramy dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko¹. Omawiając status Strategii w kontekście „wyznaczania ram” dla ww. przedsięwzięć, warto odwołać się do dokumentu Komisji Europejskiej pn. „Sprawozdanie Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego na podstawie art. 12 ust. 3 dyrektywy 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko”². Stwierdza się w nim, że strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko powinny podlegać te plany i programy, które „ustalają ramy dla decyzji, które mają wpływ na każde późniejsze zezwolenie na inwestycję, w szczególności w zakresie warunków dotyczących lokalizacji, rodzaju, wielkości i funkcjonowania lub alokacji zasobów”.

Ponadto, według wytycznych Komisji Europejskiej pn. „Wdrożenie dyrektywy 2001/42 w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko”³, sformułowanie dot. „ustalania ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję” ma zasadnicze znaczenie dla interpretacji wymagalności przeprowadzenia strategicznej OOS. Komisja wskazuje, że:

- „Wyrażenie to na ogół oznaczałoby, że plan lub program zawiera kryteria lub warunki, które kierują sposobem, w jaki organ wydający zezwolenie podejmuje decyzje dotyczące wniosków o wydanie zezwolenia na realizację przedsięwzięcia”. Kryteria te mogą wprowadzać ograniczenia co do typu działalności lub inwestycji, która ma być dozwolona w danym obszarze, lub mogą zawierać warunki, jakie wnioskodawca musi spełnić, aby uzyskać zezwolenie, lub mogą być opracowane w celu zachowania określonych cech danego obszaru”.
- „Uogólniona alokacja zasobów finansowych byłaby niewystarczająca do ‘ustalenia ram’”.
- „Konieczne byłoby, aby alokacja zasobów warunkowała określony, konkretny sposób wydawania zezwoleń (np. ustalając dalszy przebieg działania (jak wspomniano powyżej) lub ograniczając rodzaje rozwiązań, jakie mogą być możliwe)”.

Projekt Strategii nie wskazuje, które z zapisanych w nim zadań mają (lub mogą mieć) status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”. Kwalifikacja zadań inwestycyjnych do grupy tych przedsięwzięć wymagałaby znajomości ich podstawowych parametrów technicznych oraz lokalizacji w odniesieniu do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i obszarów chronionych (rozporządzenie Rady Ministrów

¹ „Przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko”, których ramy mógłby wyznaczać projekt Strategii, są przedsięwzięcia o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 1 i 2 UOOS, które zostały wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839).

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0234&from=EN>

³ <http://www.wfos.szczecin.pl/images/stories/files/dyrektywa%20OOS.pdf>

z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko różnicuje parametry „przedsięwzięć” w zależności od ich lokalizacji względem obszarów chronionych i terenów objętych ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego). Wobec powyższego należy uznać, że treść Strategii nie pozwala na rozstrzygnięcie, które przedsięwzięcia mają z pewnością status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”.

Mając na uwadze powyższe, w świetle wytycznych wynikających z przywołanych dokumentów Komisji Europejskiej - uprawnionym byłoby twierdzenie, że projekt Strategii w najmniejszym stopniu nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ponieważ:

- nie wskazuje „warunków dotyczących lokalizacji, rodzaju, wielkości i funkcjonowania lub alokacji zasobów”,
- nie wskazuje „kryteriów lub warunków, które kierują sposobem, w jaki organ wydający zezwolenie podejmuje decyzje dotyczące wniosków o wydanie zezwolenia na realizację przedsięwzięcia”,
- nie ma żadnego znaczenia dla wydawania jakichkolwiek zezwoleń/pozwoleń.

III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM

III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej

Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego

Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego. VIII Program został przygotowany przez Komisję Europejską i przyjęty przez Parlament Europejski i Radę w dniu 06.04.2022 r. Ma on na celu przyspieszenie transformacji ekologicznej w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym w sposób sprawiedliwy, równy i sprzyjający włączeniu społecznemu, a także ochronę, odbudowę i poprawę stanu środowiska, między innymi poprzez powstrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej. Stanowi on podstawę osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych określonych w Agendzie 2030 ONZ i jej celach zrównoważonego rozwoju, a także celów, do osiągnięcia których dąży się na mocy wielostronnych umów środowiskowych i porozumień klimatycznych.

Określono w nim priorytetowe cele dla UE i państw członkowskich:

- 1) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz jednoczesne wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne pochłaniacze w Unii, aby osiągnąć unijny cel redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r.;
- 2) stałe postępy we wzmacnianiu i uwzględnianiu zdolności przystosowawczych, w tym na podstawie podejść ekosystemowych, wzmacnianiu odporności i adaptacji oraz ograniczaniu podatności środowiska, społeczeństwa i wszystkich sektorów gospodarki na zmianę klimatu, a jednocześnie skuteczniejsze zapobieganie klęskom żywiołowym związanym z klimatem i pogodą oraz zwiększanie gotowości na nie;
- 3) dążenie do gospodarki dobrobytu, która oddaje planecie więcej niż z niej czerpie, oraz przyspieszenie przejścia na nietoksyczną gospodarkę o obiegu zamkniętym, w której wzrost ma charakter regeneracyjny, zasoby wykorzystuje się w sposób efektywny i zrównoważony oraz stosuje się hierarchię postępowania z odpadami;
- 4) dążenie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym w odniesieniu do szkodliwych substancji chemicznych, aby uzyskać nietoksyczne środowisko, w tym powietrze, wodę, glebę, również w odniesieniu do zanieczyszczenia świetlnego i zanieczyszczenia hałasem, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu ludzi, zwierząt i ekosystemów przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem;
- 5) ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej w środowisku lądowym i morskim oraz różnorodności biologicznej wód śródlądowych na obszarach chronionych i poza nimi poprzez, między innymi, zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej oraz poprawę stanu ekosystemów i ich funkcji oraz

- świadczonych przez nie usług, a także poprzez poprawę stanu środowiska, zwłaszcza powietrza, wody i gleby, jak również poprzez zwalczanie pustynnienia i degradacji gleby;
- 6) promowanie środowiskowych aspektów zrównoważoności i znaczne ograniczenie największych presji środowiskowych i klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją unijną, w szczególności w obszarze energii, przemysłu, budownictwa i infrastruktury, mobilności, turystyki, handlu międzynarodowego i systemu żywnościowego.

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Europejska Strategia Bioróżnorodności do 2030 r. pod nazwą „Przywracanie przyrody do naszego życia” została opublikowana przez Komisję Europejską w dniu 20 maja 2020 r. Strategia zapowiada odbudowę różnorodności biologicznej Europy z korzyścią dla ludzi, klimatu i planety. Główne cele nowej Strategii to:

1. Ustanowienie obszarów chronionych na co najmniej 30% powierzchni lądowej i 30% powierzchni morskiej Europy
2. Odtworzenie zdegradowanych ekosystemów na lądzie i na morzu poprzez wzrost produkcji w systemie rolnictwa ekologicznego i zwiększenie liczby elementów krajobrazu rolniczego przyjaznych przyrodzie
3. Zatrzymanie i odwrócenie trendu spadkowego populacji zapylaczy
4. Zmniejszenie użycia i ryzyka związanego ze stosowaniem pestycydów o 50% do 2030 r.
5. Odtworzenie (do 2030 r.) co najmniej 25 000 km europejskich rzek poprzez przywrócenie do stanu swobodnego przepływu
6. Zasadzenie 3 miliardów drzew
7. Odblokowanie 20 mld Euro rocznie na różnorodność biologiczną z różnych źródeł, w tym funduszy UE oraz funduszy krajowych i prywatnych. Zagadnienia dotyczące kapitału naturalnego i różnorodności biologicznej zostaną włączone do praktyk biznesowych
8. Osiągnięcie przez Unię Europejską wiodącej pozycji na świecie w walce z globalnym kryzysem różnorodności biologicznej. Komisja zmobilizuje wszystkie narzędzia działań zewnętrznych i partnerstwa międzynarodowe na rzecz ambitnych nowych globalnych ram różnorodności biologicznej ONZ na konferencji stron Konwencji o różnorodności biologicznej w 2021 r.

Strategia UE w zakresie adaptacji do zmian klimatu

W dniu 24.02.2021 r. Komisja Europejska opublikowała nową Strategię w zakresie przystosowania do zmiany klimatu pn. „Budując Europę odporną na zmianę klimatu”. Dokument przedstawia zasadnicze kierunki dla działań dostosowawczych, które powinny być podejmowane przez poszczególne państwa UE. Strategia zwraca uwagę m.in. na konieczność podjęcia działań adaptacyjnych, przede wszystkim w obszarach o szczególnej wrażliwości na zmiany klimatu. Strategia koncentruje się na trzech kluczowych celach:

1. Wspieranie działań państw członkowskich: Komisja zachęca wszystkie państwa członkowskie do przyjęcia kompleksowych strategii adaptacyjnych.
2. Prowadzenie działań polegających na wspieraniu adaptacji w kluczowych sektorach wrażliwych, takich jak rolnictwo, rybołówstwo i polityka spójności oraz zapewnieniu, że europejska infrastruktura stanie się bardziej odporna na zmiany klimatu.
3. Podejmowanie świadomych decyzji na wszystkich szczeblach decyzyjnych poprzez uzupełnienie braków w wiedzy na temat adaptacji.

III.2. Dokumenty krajowe

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)

14 lutego 2017 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne - projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie.

Jednym z celów Strategii jest wzrost efektywności środowiskowego potencjału rozwoju, pozwalający na użytkowanie go dla zaspokojenia aktualnych potrzeb rozwojowych i wzrostu jakości życia oraz zachowania zasobów rozwojowych dla przyszłych pokoleń. Oczekiwane rezultaty działań obejmują stopniowe zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie ilości retencjonowanej wody do 15–20%, poprawę stanu jednolitych części wód, poprawę jakości zarządzania obszarami Natura 2000, zmniejszenie konfliktogenności ochrony zasobów przyrodniczych oraz wykorzystanie surowcowe odpadów komunalnych. Wśród kierunków interwencji Strategia wymienia m.in.:

- 1) zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód,
- 2) likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- 3) zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego (tu jednym z działań jest „Dostosowanie norm systemu planowania i zagospodarowania przestrzeni oraz wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych”),
- 4) ochronę gleb przed degradacją.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

16 lipca 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Politykę Ekologiczną Państwa 2030, która jest jedną z podstaw prowadzenia polityki ochrony środowiska w Polsce, a także jedną z dziewięciu strategii, stanowiących fundament zarządzania rozwojem kraju. W systemie dokumentów strategicznych PEP2030 stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, dlatego też główny cel PEP2030, tj. „Rozwój

potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców”, został przeniesiony wprost ze Strategii. Cele horyzontalne PEP2030 to:

- Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.
- Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Cele szczegółowe PEP2030 sformułowano następująco:

1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
3. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez kierunki interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Rada Ministrów przyjęła w dniu 29.10.2013 r. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA). Dokument ten wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020. Celem głównym SPA

jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Mają temu służyć następujące cele:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego

Uchwałą nr LIX/930/18 z dnia 27 sierpnia 2018 r. Sejmik Województwa Podkarpackiego przyjął „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030”. Plan wskazuje, że strategiczne kierunki polityki przestrzennej województwa w dziedzinie środowiska naturalnego i kulturowego obejmują następujące zagadnienia:

1) ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie jego zasobów; w tym kierunku określone następujące obszary polityki przestrzennej (każdy z nich opisano w Planie):

- ochrona zasobów wodnych,
- ochrona i racjonalna gospodarka zasobami kopalin,
- zachowanie i zwiększenie skuteczności ochrony terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz kształtowanie spójnego systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych,
- ochrona zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości uzdrowiskowych;

2) zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska oraz minimalizowanie ich negatywnych skutków; w tym kierunku określone następujące obszary polityki przestrzennej (każdy z nich opisano w Planie):

- ograniczenie negatywnych skutków zjawisk naturalnych,
- zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom spowodowanym działalnością człowieka;

3) ochrona dziedzictwa kulturowego; w tym kierunku określone następujące obszary polityki przestrzennej (każdy z nich opisano w Planie):

- zachowanie i ochrona zabytkowych obiektów i założeń przestrzennych,
- zachowanie i ochrona walorów przestrzeni w tym walorów krajobrazu kulturowego,
- zachowanie i ochrona współczesnego materialnego dziedzictwa kulturowego,

- rozwijanie sieci szlaków kulturowych, jako istotnego elementu spajającego zasoby kulturowe województwa,
- ochrona pozostałych zasobów i elementów dziedzictwa kulturowego, w tym zasobów niematerialnych.

Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2017 - 2019 z perspektywą do 2023 r.

Aktualnie obowiązujący Program Ochrony Środowiska został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27.11.2017 r. nr XLVI/781/17.

Stan środowiska, zdefiniowane problemy i zagrożenia oraz spodziewane pozytywne efekty w zakresie ochrony, poprawy stanu i kształtowania środowiska stanowiły podstawę do wyznaczenia 10 celów interwencji. W ramach poszczególnych celów interwencji wyznaczono kierunki interwencji, którym przypisano typy zadań i podmiot odpowiedzialny za ich realizację.

W programie ustalono następujące cele interwencji:

1. Minimalizacja skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych oraz zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla województwa podkarpackiego.
2. Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zaspokojenie ilościowego i jakościowego zapotrzebowania na wodę przeznaczoną do celów bytowo-gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych.
3. Poprawa i utrzymanie wymaganej prawem jakości powietrza, w tym dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego dla ozonu i krajowego celu redukcji narażenia do roku 2020 oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych.
4. Poprawa klimatu akustycznego.
5. Zmniejszenie masy odpadów składowanych na składowiskach oraz zwiększenie udziału przygotowania do ponownego użycia i recyklingu surowców wtórnych i odzysku energii z odpadów.
6. Zachowanie, ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ochrona zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
7. Zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i ekologicznego mieszkańcom województwa podkarpackiego, w tym zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz ograniczenie ich skutków.
8. Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz remediacja, rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych.
9. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów geologicznych oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją i prowadzeniem prac poszukiwawczych.
10. Ochrona ludności i środowiska przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA

Prognoza oddziaływania na środowisko powinna m.in.

- 1) zawierać informacje o powiązaniach ocenianego dokumentu z innymi dokumentami,
- 2) określać ustanowione cele ochrony środowiska (istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu) oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

Ze względu na to, że wskazane w poprzednim rozdziale dokumenty określające politykę ekologiczną zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska, dla potrzeb niniejszej prognozy dokonano syntetycznej konsolidacji strategicznych celów w zakresie ochrony środowiska. W wyniku takiej analizy, sformułowano następujące zagregowane kluczowe cele środowiskowe:

- Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
- Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
- Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
- Przeciwdziałanie degradacji gleb.
- Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, niestanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym - adaptacja do zmian klimatycznych.
- Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
- Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym dywersyfikacja źródeł energii i stały dynamiczny rozwój odnawialnych źródeł energii.
- Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
- Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
- Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadowej.

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii, ponieważ projekt ocenianego dokumentu:

- 1) uwzględnia istniejące uwarunkowania środowiskowe,
- 2) uwzględnia strategiczne cele w zakresie ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu,
- 3) nie zawiera elementów kolidujących z celami polityki środowiskowej.

Przy ocenie Strategii pod kątem zgodności z polityką ochrony środowiska należy pamiętać, że jej ustalenia będą wdrażane równolegle ze stosowaniem innych przepisów dotyczących np. budowy na terenach szczególnego zagrożenia powodziowego oraz warunków

technicznych w budownictwie. Aby pozytywna ocena pozostała aktualna na etapie praktycznego wdrażania Strategii, niezbędne jest zadbanie o wysoki poziom dbałości o ochronę środowiska na etapie prowadzonych postępowań administracyjnych.

W ramach prac nad niniejszą prognozą uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych przyjętych dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ. Dokonano analizy prognoz dla innych programów i strategii powiązanych z ocenianym dokumentem, m.in.:

1. Prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
2. Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu aktualizacji planu gospodarowania wodami oraz dla projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym.
3. Prognozy oddziaływania na środowisko projektu dokumentów wojewódzkich: strategii rozwoju województwa, wojewódzkiego programu ochrony środowiska, wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ww. prognozy nie określają wytycznych dla innych dokumentów strategicznych oraz konkretnych wskazówek co do monitorowania oddziaływania wpływu ustaleń innych dokumentów na środowisko. Natomiast wnioski wyrażone w powyższych dokumentach wskazały, że oceniane dokumenty odzwierciedlają zapisy krajowych i unijnych aktów prawnych, umów międzynarodowych oraz dokumentów strategicznych odnoszących się do ochrony środowiska. Wykazano w nich także, że cele przyjęte w programach i strategiach w większości pozytywnie lub obojętnie oddziałują na poszczególne komponenty środowiska. Analizowany projekt Strategii pozostaje zgodny z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, co uprawnia do wyprowadzenia wniosku, że również ustalenia prognoz oddziaływania na środowisko będą do siebie zbliżone.

Oczywistym jest, że część spośród ustaleń wynikających z projektu Strategii może być realizowana na terenach, na których obowiązują ustalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W dokumentach tych mogą być wyznaczone tereny zezwalające na realizację przedsięwzięć wpisujących się w ustalenia Strategii. Dokumenty te co do zasady poddawane są SOOŚ. Przegląd dokumentacji tych ocen pozwala na stwierdzenie, że w ramach prognozy wskazano na dopuszczalność wprowadzenia ustaleń wynikających z ocenianych dokumentów. Rozważając możliwość bardziej szczegółowego wykorzystania ustaleń tych ocen dla celów niniejszej prognozy, należy uwzględnić następujące fakty:

- 1) w odniesieniu do zdecydowanej większości ustaleń Strategii nie jest dokładnie określona lokalizacja, ponieważ ustalenia te mają charakter programowy/strategiczny, co nie pozwala na racjonalne i przybliżony zlokalizowanie działań będących emanacją ustaleń Strategii;
- 2) prognozy oddziaływania na środowisko dla strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego są wykonywane według zróżnicowanych metodyk,

z różnym aparatem pojęciowym, mają zróżnicowany stopień szczegółowości oraz odnoszą się do stanu środowiska w różnych przedziałach czasowych;

- 3) obecnie nie ma w Polsce kompleksowego systemu monitorowania wszystkich presji istniejących i potencjalnych pod kątem ich wpływu na środowisko i skutków w środowisku; istniejący system Państwowego Monitoringu Środowiska (oraz systemy pozyskiwania wiedzy o stanie przyrody w obszarach chronionych) uwzględniają wyłącznie dane o stanie środowiska, jednak zazwyczaj nie jest to powiązane z danymi o presjach wpływających na ten stan; najlepiej rozwinięte pod tym względem są systemy zarządzania hałasem (w największych miastach oraz przy głównych drogach i liniach kolejowych - czyli w ramach map akustycznych) oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza (w odniesieniu do tych przypadków generujących konieczność opracowania programów ochrony powietrza).

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że na obecnym etapie rozwoju systemu ocen oddziaływania na środowisko nie ma możliwości przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy ustaleń innych ocen strategicznych w sposób mogący mieć przełożenie na wyciągnięcie miarodajnych wniosków mających znaczenie dla oceny i wdrażania ocenianego dokumentu.

V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH

V.1. Położenie

Ustaleniami ocenianego projektu Strategii został objęty obszar Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego, w skład którego wchodzi 9 jednostek samorządu terytorialnego: Miasto i Gmina Dubiecko, Gmina Dynów, Gmina Nozdrzec, Gmina Krzywca, Gmina Dydnia, Gmina Błazowa, Gmina Hyżne, Gmina Jawornik Polski oraz Miasto Dynów. Gminy te usytuowane są w województwie podkarpackim, na obszarze czterech powiatów: brzozowskiego, rzeszowskiego, przemyskiego i przeworskiego. Poniżej prezentowane jest na mapach usytuowanie tych jednostek w przestrzeni.

Ryc. 1. Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego i jego lokalizacja na tle woj. podkarpackiego

Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego zajmuje obszar 870,62 km², co stanowi 5% powierzchni województwa podkarpackiego. Największą, pod względem powierzchni gminą Związku jest gmina miejsko-wiejska Dubiecko, która zajmuje obszar 154,25 km², co stanowi blisko 18% całkowitej powierzchni obszaru jego działania. Drugą co do powierzchni największą gminą w Związku jest gmina wiejska Dydnia, która zajmuje obszar 130,29 km² (blisko 15% całkowitej powierzchni obszaru działania Związku). Z kolei najmniejszą gminą jest Miasto Dynów (gmina miejska), które zajmuje 25,55 km², co stanowi niespełna 3% powierzchni obszaru działania Związku.

V.2. Charakterystyka społeczno - gospodarcza

Według danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 r., teren objęty ustaleniami ocenianej Strategii zamieszkiwany był przez 64 508 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2015- 2021 można było zaobserwować tendencję spadkową w liczbie ludności większości gmin wchodzących w jego skład oraz większości powiatów z wyjątkiem powiatu rzeszowskiego. Największy procent ogółu mieszkańców obszaru działania Związku stanowią mieszkańcy gminy miejsko-wiejskiej Błazowa – 16,8%, następnie gminy miejsko-wiejskiej Dubiecko 14%. Natomiast najmniej mieszkańców zamieszkuje Miasto Dynów – 9,4%.

Gęstość zaludnienia na obszarze Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego w 2021 wynosiła 93 osoby na km² i była niższa w stosunku do gęstości w całym województwie podkarpackim (118 osób na km²) i kraju (122 osoby na km²), a także niższa niż gęstość zaludnienia notowana w powiatach: rzeszowskim (149 osób/km²), brzozowskim (121 osób na km²) i przeworskim (111 osób na km²).

Wskaźnik liczby pracujących na 1 000 mieszkańców jest użytecznym miernikiem pozwalającym diagnozować zarówno sytuację ekonomiczną ludności jak i potencjał gospodarczy obszaru. Pozwala również porównywać między sobą jednostki administracyjne. W końcu 2021 roku w powiatach brzozowskim, przeworskim, przemyskim i rzeszowskim liczba pracujących kształtowała się na poziomie odpowiednio: 130, 157, 88 i 193 osoby na 1000 mieszkańców. Najlepiej pod tym względem, wśród gmin Związku wypadało Miasto Dynów, w którym liczba pracujących wynosiła 173 na 1000 mieszkańców, jednakże była to wartość niższa niż osiągnięta w kraju i województwie podkarpackim. W grudniu 2021 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w kraju ukształtowała się na poziomie 5,4%.

Większość gmin tworzących Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego, poza Miastem Dynów ma charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują 43,14% powierzchni obszaru działania Związku, a nieco ponad 33% powierzchni obszaru działania Związku zajmują kompleksy leśne.

W 2021 roku na terenie działania Związku do rejestru REGON wpisanych było 4467 podmiotów. Na 10 tys. ludności przypadało 691 podmiotów. W 2021 roku najczęściej podmiotów prowadziło działalność z zakresu budownictwa oraz handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Na tle innych sektorów wyróżnia się również działalność związaną z przetwórstwem przemysłowym oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną.

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie działania Związku jest znacząco zróżnicowana. Ośrodkami o największej koncentracji działalności gospodarczej są gminy miejsko- wiejskie i Miasto Dynów, na terenie których w 2021 r. funkcjonowało: Gmina Błazowa: 898 podmiotów gospodarczych, Miasto i Gmina Dubiecko: 571 podmiotów gospodarczych i Miasto Dynów: 541 podmiotów gospodarczych, które stanowiły one 45% wszystkich podmiotów funkcjonujących na terenie Związku. W 2021 roku na 1000 osób w wieku produkcyjnym przypadało 9,16 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem stanowiły one 81,2% udziału (wzrost o 10% w stosunku do roku 2015).

V.3. Główne źródła antropopresji

Wśród głównych źródeł antropopresji na środowisko w rejonie objętym analizą należy wymienić przede wszystkim:

- 1) zabudowę komunikacyjną (drogi, linie kolejowe) i przemysłową, która stanowi źródło emisji hałasu, zanieczyszczeń i energii do środowiska, a także wpływa na zmianę krajobrazu oraz kształtuje reżim hydrologiczny i hydrogeologiczny;
- 2) niedostateczny stopień skanalizowania terenów mieszkalnych w miejscowościach peryferyjnych;
- 3) postępujący wzrost zabudowy - co powoduje zwiększenie stopnia zasklepienia terenu i związane z tym pogorszenie warunków retencyjnych (widoczne zwłaszcza na terenach miejskich i podmiejskich) oraz mikroklimatycznych, a także większą emisję zanieczyszczeń związanych z ogrzewaniem i ruchem pojazdów mechanicznych;
- 4) niską emisję - tj. emisja pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej;
- 5) oddziaływania związane z rolnictwem - m.in. nawożenie, używanie środków ochrony roślin, niedobór elementów krajobrazowych mających znaczenie dla ochrony bioróżnorodności (np. zadrzewienia śródpolne), emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza w związku z pracami polowymi.

Niezależnie od powyższego, na stan środowiska wpływ mają także zmiany i presje o charakterze regionalnym i globalnym, takie jak np. zmiana klimatu, transport zanieczyszczeń powietrza, depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, pojawianie się gatunków inwazyjnych oraz gatunków obcych rodzimej florze i faunie.

V.4. Wody powierzchniowe

Analizowany obszar położony jest w dorzeczu Wisły, w regionie wodnym Górnej-Wschodniej Wisły, w zlewni rzeki San. Główne rzeki przepływające przez obszar Związku to San oraz jego znaczące dopływy: Jawornik, Baryczka, Magierka, Stara rzeka, Kamionka, Łubienka, Kruszelnica i in. W ciekach tych dominuje reżim hydrologiczny śnieżno - deszczowy (niwalno - pluwialny), który odznacza się m.in. wiosennym wezbraniem roztopowym oraz letnio-jesiennymi wezbraniem wywołanymi opadami atmosferycznymi. Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wskazuje istnienie wielu podrzędnych cieków (często bezimiennych) oraz rowów, które są dopływami większych rzek. Zasób wód uzupełniają niewielkie zbiorniki o naturalnym lub - częściej - antropogenicznym charakterze. Ważniejszymi w systemie hydrologicznym zbiornikami wodnymi są: starorzecza, stawy i zbiorniki zlokalizowane w dolinach rzek.

Według ustaleń obowiązującego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (dalej: PGW), analizowany obszar położony jest w zasięgu 24 zlewni jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). JCWP oraz ich podstawową charakterystykę przedstawiono na kolejnej stronie w tabeli nr 2 (pełne informacje zawarte są w akcie prawnym - w PGW).

Tab. 2. Jednolite części wód powierzchniowych, których zlewnie obejmują teren Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego. Źródło danych: PGW.

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
1.	San od Tyrawki do Olszanki	RW20000822379	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar przeznaczony do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym. 2. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 3. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Gór Słonnych, Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu; obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Góry Słonne, Rzeka San, Ostoja Góry Słonne, Ostoja Przemyska; stanowisko dokumentacyjne: Skałka z rybami.

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
2.	Strug do Chmielnickiej Rzeki	RW2000042265747	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: rezerwat przyrody Mójka, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000 Nad Husowem
3.	Mlecza do Łopuszki	RW200004226855	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Hyżnieńsko - Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000 Nad Husowem

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
4.	Drohobyczka	RW200004223569	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Rzeka San,
5.	Stupnica	RW200004223699	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Gór Słonnych, Park Krajobrazowy Pogórza

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu; obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Góry Słonne, Ostoja Przemyska, Ostoja Góry Słonne, Rzeka San; stanowiska dokumentacyjne: Flisz z Leszczawy Dolnej, Skiba Sufczyny, Trakcjony z Rudawki; użytki ekologiczne: Zespół użytków ekologicznych Lipa, Zespół użytków ekologicznych Malawa, Zespół użytków ekologicznych Brzuska, Użytek ekologiczny Rudawka, Zespół użytków ekologicznych Sufczyna
6.	Stobnica	RW200007226499	silnie zmieniona część wód	słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. JCWP przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. 2. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 3. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy, Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000: Wisłok Środkowy z Dopływami, Ostoja Czarnorzecka; pomniki przyrody: Bartłomiej, Mieczysław, Wodospad trzy wody
7.	Harta	RW200004223549	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Hyżnieńsko-

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Rzeka San,
8.	Lubenia	RW2000072265529	naturalna część wód	brak danych	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000: Wisłok Środkowy z Dopływami
9.	Mlecza Wschodnia do Węgierki	RW2000092268819	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu; obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Ostoja Przemyska
10.	Łętowianka	RW20000422396	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu; obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Ostoja Przemyska, Rzeka San
11.	San od Olszanki do Wiaru	RW200008223999	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. JCWP przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								<p>3. JCWP przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.</p> <p>4. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: rezerwat przyrody Przełom Hołubli, Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu; obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Ostoja Przemyska, Rzeka San.</p> <p>5. Obszar przeznaczony do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.</p>
12.	Jawornik	RW200004223589	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny dobry	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	<p>1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.</p> <p>2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza</p>

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu; obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Rzeka San
13.	Dylągówka	RW20000422355929	silnie zmieniona część wód	słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny dobry	dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego; obszar Natura 2000: Pogórze Przemyskie
14.	Kruszelnica	RW200004223532	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu; Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Rzeka San
15.	Dynówka	RW200004223534	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny dobry	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu; obszar Natura 2000: Pogórze Przemyskie
16.	Baryczka	RW20000422349	naturalna część wód	brak danych	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny	NIE	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: rezerwat przyrody Mójka, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000 Rzeka San
17.	Magierka	RW200004223389	naturalna część wód	brak danych	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny	NIE	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000 Rzeka San
18.	Stara Rzeka	RW200004223349	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny; brak danych o stanie chemicznym	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu
19.	Sanoczek	RW20000722329	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. JCWP przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. 2. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 3. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Gór Słonnych, Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego, obszary Natura 2000: Beskid Niski, Dorzecze Górnego Sanu, Rzeka San,

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
20.	San od zb. Myczkowce do Tyrawki	RW200008223319	naturalna część wód	dobry stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	dobry stan ekologiczny + dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. JCWP przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. 2. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 3. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: rezerwat przyrody Przełom Sanu pod Grodziskiem, Park Krajobrazowy Gór Słonnych, Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego, obszary Natura 2000: Góry Słonne, Dorzecze Górnego Sanu, Sanisko w Bykowcach, Rzeka San, Ostoja Góry Słonne; pomnik przyrody Nad wodospadem, stanowisko dokumentacyjne Skarpa w Międzybrodziu, użytki ekologiczne: Stanowisko

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCWP	Cele środowiskowe JCWP	Odstępstwa od celów środowiskowych JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione w obrębie zlewni JCWP
								języcznika zwyczajnego w lesie Huteńskim, stanowisko jęczynika zwyczajnego i tojadu wiechowatego w lesie Zahutyńskim. 4. Obszar przeznaczony do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.
21.	Jaworka	RW200004223369	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny; brak danych o stanie chemicznym	dobry stan ekologiczny + dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. 2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000: Pogórze Przemyskie

22.	Olszanka	RW20000422389	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny dobry	dobry stan ekologiczny + dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	<p>1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.</p> <p>2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego; obszary Natura 2000: Pogórze Przemyskie, Ostoja Przemyska; stanowisko dokumentacyjne "Wodospad w Cisowej"</p>
-----	----------	---------------	---------------------	--	--	---	---	--

23.	Gwoźnica	RW200004226549	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny; brak danych o stanie chemicznym	dobry stan ekologiczny + dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	<p>1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.</p> <p>2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy, Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000: Wisłok Środkowy z Dopywami.</p>
-----	----------	----------------	---------------------	---	--	---	---	--

24.	Mleczka od Łopuszki do ujścia z Mleczką Wschodnią od Węgierki	RW200011226899	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny; brak danych o stanie chemicznym	dobry stan ekologiczny + dobry stan chemiczny (za wyjątkiem wskaźników objętych odstępstwem)	TAK: Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego + ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego	JCWP zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	<p>1. Obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.</p> <p>2. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu</p>
-----	---	----------------	---------------------	---	--	---	---	---

Główną przyczyną niezadowalającego stanu wód jest zanieczyszczenie rzek, którego źródłem są ścieki oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, zurbanizowanych i przemysłowych. Duże znaczenie ma również depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, przekształcenia hydromorfologiczne oraz zaburzenia reżimu hydrologicznego. Pośredni wpływ wywierają również postępujące zmiany klimatu wpływające na ilość przepływających wód.

V.5. Wody podziemne

Mapa Hydrogeologiczna Polski wskazuje, że na analizowanym terenie występuje kilka głównych użytkowych poziomów wodonośnych (GUPW) o zróżnicowanym - zazwyczaj średnim i wysokim - stopniu zagrożenia.

Obszar objęty ustaleniami Strategii jest zlokalizowany w granicach czterech Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) oznaczonych numerami 154, 152, 153 i 168. Stan ilościowy i chemiczny tych JCWPd jest dobry i niezagrożony (według Państwowego Monitoringu Środowiska i PGW); celem środowiskowym jest utrzymanie i niepogarszanie dobrego stanu wód podziemnych.

W granicach analizowanego terenu występuje fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 430 „Dolina Sanu”.

V.6. Powierzchnia ziemi i uwarunkowania geologiczne

Krajobraz analizowanego obszaru charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem geomorfologicznym. Do najbardziej cennych walorów należą otwarte przestrzenie z pofalowanym krajobrazem, tereny leśne i zadrzewione, zbiorniki wodne i ich strefy nadbrzeżne, a także obiekty kultury materialnej. Rodzaje gleb występujące na analizowanym terenie są determinowane przez rodzaj skał na których zostały utworzone. Dominują gleby brunatne kwaśne, opadowo-glejowe i mady rzeczne. Obszar działania Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego jest zasobny w gleby o średniej klasie bonitacji w związku z tym panują na jego terenie też średnie warunki do produkcji roślinnej.

Tereny zabudowane od wielu lat znajduje się pod wpływem antropopresji związanej głównie z rolnictwem oraz wprowadzeniem zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i komunikacyjnej oraz towarzyszących im przekształceń powierzchni terenu. W zurbanizowanej części analizowanego obszaru gleby podlegają przekształceniom mechanicznym, hydrologicznym, geochemicznym i fizyko-chemicznym. Gleby terenów miejskich cechuje niska wilgotność, wyższe stężenie zanieczyszczeń, mniej korzystna struktura i własności fizyczne.

Największy stopień przekształcenia obiegu wody występuje na obszarach zabudowanych. Zabudowa naturalnej powierzchni terenu spowodowała, że lokalnie istotnym zmianom uległy warunki spływu powierzchniowego wód opadowych w kierunku dolin rzek oraz warunki infiltracji wody w glebie. Na pozostałych obszarach stopień przekształcenia obiegu wody jest stosunkowo niski.

Udział powierzchni uszczelnionej i powierzchni zielonych w zagospodarowaniu terenu mają zasadnicze znaczenie dla jej wrażliwości na zmiany klimatu. Tereny biologicznie czynne obniżają temperaturę powierzchni i temperaturę powietrza, poprawiają wilgotność powietrza oraz znacznie zwiększają retencję krajobrazową wody, zapobiegając podtopieniom i poprawiając mikroklimat miasta. Udział powierzchni biologicznie czynnej jest odwrotnie proporcjonalny do udziału terenów uszczelnionych. Tereny mieszkalne o najmniejszym udziale zieleni to osiedla mieszkaniowe wielorodzinne w centrum miasta oraz tereny z funkcją transportową i usługowo-przemysłową. Najniższy udział zieleni charakteryzuje tereny przemysłowe i składowe.

Na terenach zajętych przez zabudowę grunty zostały zdegradowane. Można się spodziewać, że w związku ze stopniowym zwiększaniem obszaru zabudowanego gleb zdegradowanych będzie przybywać. Tereny miast i wsi od wielu lat znajdują się pod wpływem antropopresji związanej głównie z wprowadzeniem zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i komunikacyjnej. W zabudowanej części analizowanego obszaru gleby podlegają przekształceniom mechanicznym, hydrologicznym, geochemicznym i fizyko-chemicznym. Gleby takich terenów cechuje niska wilgotność, wyższe stężenie zanieczyszczeń oraz mniej korzystna struktura i własności fizyczne.

Znaczna część gruntów jest podatna na denudację naturogeniczną i uprawową oraz jest predysponowana do występowania ruchów masowych.

Na analizowanym terenie występują złoża kopalin. Głównie są to kruszywa naturalne, jednak istotne są również złoża gazu ziemnego (w północnej i wschodniej części) oraz wody lecznicze (w północno-zachodniej części).

V.7. Uwarunkowania przyrodnicze

Na terenie obszarów zabudowanych największą wartość przyrodniczą posiadają wszystkie tereny zielone (takie jak lasy, parki, ogrody działkowe, zieleńce, zadrzewienia), a także cieki i zbiorniki wodne wraz z ich obudową biologiczną. Wartość florystyczną posiadają pasy i kępy zadrzewień (oraz skupisk krzewów) przydrożnych, śródpolnych i nadrzecznych (na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza te usytuowane nad brzegiem cieków wodnych). Cenne pod kątem przyrodniczym są również obiekty zieleni kulturowej: zieleń parkowa, parki przypałacowe, aleje drzew i cmentarze. Z uwagi na funkcje ekosystemowe przyrody na terenach zabudowanych (funkcja retencyjna, mikroklimatyczna, krajobrazowa, rekreacyjna), istotną kwestią jest ochrona tych elementów przyrodniczych i rozwój wszelkich form zieleni (w tym: zieleni ulicznej i osiedlowej, żywopłotów, zieleni cmentarnej, alei drzew, zadrzewień śródpolnych, zielonych ścian i in.).

Środowisko przyrodnicze jest zróżnicowane przestrzennie. Zróżnicowanie warunków abiotycznych determinuje warunki bytowania roślin i zwierząt o różnorodnych wymaganiach siedliskowych i decyduje o zróżnicowaniu gatunkowym flory i fauny. Miarą zróżnicowania warunków ekosystemowych jest m.in. ukształtowanie terenu, sposób jego zagospodarowania i zróżnicowanie pokrywy glebowej, a także m.in. zróżnicowany stopień lesistości.

Najcenniejsze przyrodniczo obszary to kompleksy leśne, zbiorniki wodne, tereny mokradeł i bagien, a także doliny rzeczne wraz z towarzyszącymi im ekosystemami.

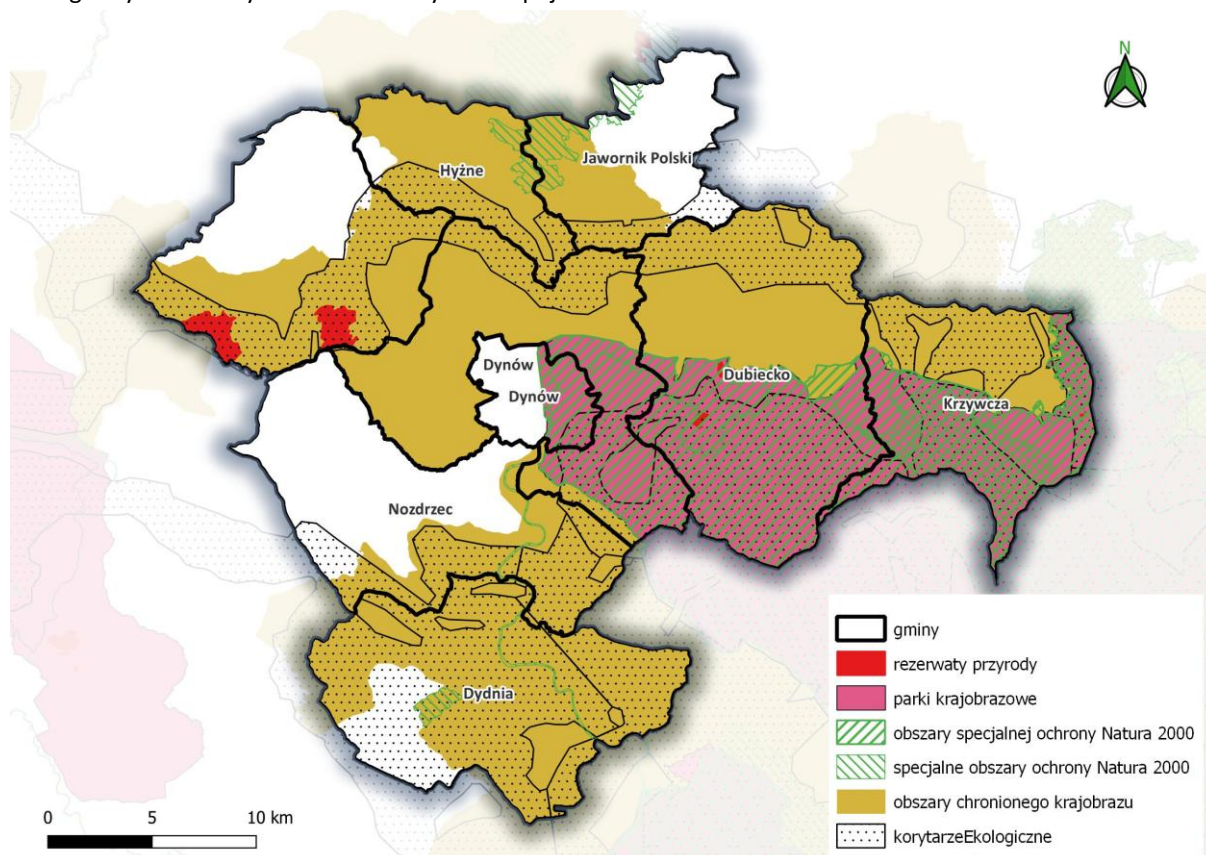
Analizowany obszar charakteryzują się dużą różnorodnością i bogactwem środowiskowym. Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze obszaru znaczna jego część pokryta jest różnymi formami ochrony przyrody. Do głównych obiektów należy zaliczyć:

1. Rezerваты przyrody: Mójka, Wilcze, Kozigarb, Broduszurki, Brzoza Czarna w Reczpolu.
2. Obszary Natura 2000:
 - 1) obszar specjalnej ochrony ptaków Pogórze Przemyskie PLB180001
 - 2) specjalne obszary ochrony siedlisk: Rzeką San PLH180007, Ostoja Przemyska PLH180012, Nad Husowem PLH180025, Kościół w Dydni PLH180034.
3. Park Krajobrazowy Pogórze Przemyskiego.
4. Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu.
5. Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu.
6. Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu.
7. 128 pomników przyrody

Ponadto, w granicach Związku ustalono przebieg korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków lądowych będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000.

Na ryc. 2 przedstawiono lokalizację ww. korytarzy oraz najważniejszych form ochrony przyrody.

Ryc. 2. Lokalizacja gmin Związku względem głównych obszarowych form ochrony przyrody i lądowych korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków ważnych dla spójności sieci Natura 2000

V.8. Ryzyko wystąpienia podtopień i powodzi

W związku z obserwowanymi zmianami klimatu w Polsce wzrasta zagrożenie wystąpienia suszy atmosferycznej, będącej długotrwałym okresem bezdeszczowym. Na analizowanym terenie coraz częściej doświadczają się coraz dłuższych okresów suszy atmosferycznej, a co za tym idzie - niedoborów wody.

Rzeka San (i jej dopływy) wykazuje dużą średnią dynamikę przepływów z uwagi na typowo górski charakter zlewni. Część gmin znajduje się w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, wyznaczonych w oparciu o mapy zagrożenia powodziowego opracowane w ramach projektu „Informatyczny System Ochrony Kraju”. W projekcie tym wytworzono również mapy ryzyka powodziowego, według których w niektórych częściach obszaru możliwe są straty gospodarcze w rolnictwie i budownictwie mieszkaniowym (część budynków jest położonych w zasięgu występowania powodzi).

Według aktualnych map zagrożenia powodziowego, które opracowano dla potrzeb aktualizacji Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, na terenie gmin Związku występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat), średnie oraz niskie (raz na 500 lat). Mapy te będą cyklicznie weryfikowane i uaktualniane – zatem graficzne odwzorowanie granic obszarów zagrożonych powodzią mogą być nieaktualne w perspektywie najbliższych kilku lat. Ponadto, możliwe jest występowanie podtopień w sąsiedztwie dolin rzecznych, które mogą nastąpić na skutek podniesienia się zwierciadła wód podziemnych. Zasięg ten nie zawsze pokrywa się ze strefą zalewów wód powierzchniowych (powodzi).

Należy dodać, że zasięgi obszarów zagrożonych powodzią i podtopieniami wyznaczono na podstawie badań modelowych wykonanych dla głównych cieków - a zatem aktualnie ustalone zasięgi nie wykluczają możliwości wystąpienia podobnych zjawisk w obrębie mniej istotnych rzek i potoków (choć ich zasięg jest z pewnością mniej istotny). Trzeba też mieć na uwadze ryzyko wystąpienia podtopień ze spływu powierzchniowego, które mogą wystąpić przy intensywnych lub długotrwałych opadach deszczu, zwłaszcza w rejonach o dużym stopniu zasklepienia powierzchni terenu i bez dostatecznie rozbudowanej kanalizacji deszczowej i rozwiązań z zakresu retencji wód. Są to kolejne argumenty przemawiające za zasadnością retencjonowania wód opadowych i roztopowych oraz wskazujące na konieczność podejmowania działań adaptacyjnych stanowiących adekwatną odpowiedź na ryzyko występowania suszy atmosferycznej.

V.9. Uwarunkowania akustyczne

Głównym źródłem hałasu w gminach Związku jest ruch pojazdów na drogach oraz (lokalnie, w mniejszym stopniu) funkcjonowanie zakładów przemysłowych i obiektów handlowych. Rozwój infrastruktury, a także ciągły wzrost ilości zarejestrowanych pojazdów powodują, że hałas drogowy jest istotną uciążliwością dla mieszkańców.

Warto zaznaczyć, że nie tylko mierzony, ale i subiektywnie odczuwalny przez mieszkańców poziom hałasu związany z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych, transportem samochodowym lub urządzeniami wentylacyjnymi i klimatyzacyjnymi może być uznany za niekorzystny i uciążliwy, nawet jeśli dane monitoringowe nie wskazują na przekraczanie dopuszczalnych standardów jakości środowiska (m.in. z tego powodu, że przy sprawdzaniu, czy te standardy są zachowane, muszą być zachowane ściśle określone warunki środowiska dot. m.in. wilgotności lub prędkości wiatru).

V.10. Klimat i jakość powietrza

Warunki klimatyczne analizowanego obszaru nie odbiegają od ogólnych warunków panujących w regionie. Klimat ten jest charakterystyczny dla terenów wyżynnych i wykazuje cechy klimatu umiarkowanego. Opady w skali roku są zróżnicowane i wynoszą przeciętnie 600 mm. Wskaźniki hydrologiczne wskazują na zwiększające się ryzyko nasilonego spływu powierzchniowego i wystąpienia powodzi oraz podtopień o charakterze miejskim. Zaobserwowano nieznaczny wzrost liczby okresów bezopadowych (o czasie trwania ponad 5 dni) oraz skrócenie się ich czasu trwania.

Spośród wielu zagrożeń wynikających z postępujących zmian klimatu, szczególne znaczenie mają powodzie i podtopienia, niedobory wody i susze, a także krótkoterminowe zjawiska: fale upałów i gwałtowne występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (zwłaszcza nawalne opady deszczu i związane z tym skutki). Prognozy zmian klimatu przedstawione na stronach internetowych Europejskiej Agencji Środowiska wskazują, że w latach 2021-2050 nastąpi:

- 1) wzrost średniej letniej temperatury o 1,5-2,0 °C,
- 2) wzrost średniej zimowej temperatury o 2,0-2,5 °C,
- 3) wzrost średniej rocznej temperatury o 1,5-2,0 °C (w dalszej perspektywie nawet 3,5 °C).

Zmiany klimatu sprowadzać się będą do zmiany sezonowych sum opadów, z jednoczesnym wzrostem średnich sum opadów w zimie i spadkiem - w lecie. Szczególnie niebezpieczne jest prognozowane nasilenie się częstotliwości i gwałtowności występowania zjawisk ekstremalnych i w konsekwencji ich niekorzystnych skutków. Wyniki analizy scenariuszy klimatycznych wskazują m.in. na następujące tendencje:

- wyraźna tendencja wzrostowa średniej temperatury, co już bywa odzwierciedlone w innych wskaźnikach, np. wydłużenie termicznego okresu wegetacyjnego, mniejsza liczba dni z temperaturą minimalną mniejszą od 0°C, wzrost liczby dni z temperaturą maksymalną wyższą od 25°C, krótszy okres zalegania śniegu;
- tendencje dot. opadów wskazują na zwiększenie opadów jesiennych, zimowych i wiosennych oraz zmniejszenie sumy opadów letnich, przy czym zmianom wartości średnich będą towarzyszyły zmiany częstości występowania zjawisk ekstremalnych prawdopodobnie o większym natężeniu.

W odniesieniu do jakości powietrza atmosferycznego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska corocznie dokonuje oceny zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, tlenkiem węgla, benzenem i ozonem oraz pyłem zawieszonym PM10, PM2,5 i zanieczyszczeniami oznaczanymi w pyłe PM10: ołowiem, arsenem, kadmem, niklem i benzo(a)pirenem. Oceny te dokonywane są w odniesieniu do obszarów kraju zwanych strefami. Dla celów takiej oceny województwo podkarpackie podzielone zostało na strefy; analizowany obszar przynależy do „strefy podkarpackiej”. Dane za 2023 r. odnoszące się do tej strefy wskazują na klasę C (najniższą) ze względu na benzo(a)piren.

O poziomie emisji zanieczyszczeń do powietrza w analizowanym obszarze, podobnie jak i w strukturze całego województwa, decydują trzy główne kategorie źródeł:

- źródła punktowe – emisja zorganizowana z sektorów gospodarki obejmujących: energetykę, ciepłownictwo i przemysł,
- rozproszone źródła komunalno-bytowe – niska emisja z indywidualnie ogrzewanych gospodarstw domowych, najczęściej z obszarów o zwartej zabudowie opalanych węglem kamiennym, zanieczyszczająca powietrze pyłem drobnym: PM10 i PM2,5 a także benzo(a)pirenem zawartym w pyłe,
- transport drogowy, czyli emisja liniowa - która ma udział w zanieczyszczeniu powietrza tlenkami azotu, a najwyższa jej koncentracja ma miejsce w rejonach dróg o największym natężeniu ruchu.

Przedstawione informacje o stopniu zanieczyszczenia wskazują, że istotnym działaniem jest zarówno dążenie do zmniejszenia emisji wywołującej zanieczyszczenie środowiska, jak i podejmowanie działań adaptacyjnych i minimalizujących - których wyrazem jest m.in. wprowadzanie nowych form zieleni w przestrzeniach o intensywnej zabudowie, szczególnie w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej.

W odniesieniu do uwarunkowań lokalnych należy wskazać na problem związany z niską emisją z indywidualnych źródeł grzewczych oraz emisję spowodowaną ruchem samochodów (pylenie spod kół oraz emisji gazów i pyłów ze spalania paliwa), a także emisją z zakładów przemysłowych. Okresowe znaczenie mają także działania generujące emisję pyłów z pól uprawnych.

VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

VI.1. Problemy systemowe

Problemy polityki ochrony środowiska związane są nie tylko z faktycznymi zmianami w środowisku, lecz także z zarządzaniem ochroną środowiska. Zdaniem wykonawcy niniejszej prognozy, za najbardziej dotkliwe problemy w skali kraju można uznać:

- 1) rozproszony system kompetencji organów administracji w dziedzinie ochrony środowiska;
- 2) nadanie niskiego priorytetu aspektom ochrony środowiska i traktowanie ich jedynie jako niezbędnego kosztu rozwoju gospodarczego;
- 3) brak uwzględniania usług ekosystemowych (tj. funkcji i korzyści czerpanych z ekosystemów, np. naturalna retencja, rekreacja, kontrola erozji gleby, regulacja klimatu, woda i żywność, składniki farmaceutyczne) przy opracowywaniu dokumentów strategicznych oraz projektowaniu i funkcjonowaniu przedsięwzięć;
- 4) niepełna integracja polityki rozwoju i planowania przestrzennego z działaniami na rzecz ochrony środowiska.

Wyszczególnione powyżej problemy nie są przypisane indywidualnie do konkretnego sektora działalności, regionu lub miejsca, tym bardziej nie dotyczą pojedynczych instytucji czy projektów.

VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska, które mają znaczenie w rejonie analizowanego obszaru, należy wymienić:

1. Duża podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie z powierzchni terenu z uwagi na płytko występujące wody podziemne i słabą izolację GUPW przed migracją zanieczyszczeń z powierzchni terenu.
2. Postępująca utrata naturalnych walorów retencyjnych wskutek wzrostu powierzchni zabudowanej.
3. Oddziaływania związane z emisją zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do powietrza atmosferycznego – głównie wskutek tzw. „niskiej emisji”, której źródłem są przede wszystkim indywidualne źródła energii cieplnej.
4. Znaczny udział terenów mieszkalnych poddany ponadnormatywnej presji akustycznej, której źródłem jest ruch drogowy.
5. Zagrożenie zabudowy związane z ryzykiem wystąpienia powodzi i podtopień.
6. Postępujące zmiany klimatu wymuszające konieczność wprowadzania przedsięwzięć adaptacyjnych (np. zwiększenie odporności zabudowy na ekstremalne zjawiska pogodowe, dbanie o naturalną retencję w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia suszy oraz złagodzenia jej objawów, zabezpieczenie zabudowy przed podtopieniami oraz zwiększenie stopnia odporności na zjawiska powodziowe, wprowadzanie wszelkich form

zieleni na terenach zabudowanych w celu poprawy mikroklimatu na terenach podatnych na wysokie temperatury).

7. Nie w pełni wykorzystany potencjał usług ekosystemowych obszarów zielonych w obszarze objętym ustaleniami planistycznymi: analizowany teren posiada cenne walory rekreacyjne, krajobrazowe, retencyjne i klimatotwórcze, przy czym te o charakterze rekreacyjnym i krajobrazowym możliwe są do takiego udoskonalenia, które pozwoliłoby na pełniejsze wykorzystanie ich potencjałów.

VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku

Obszar opracowania od długiego okresu podlega trwałemu wykorzystaniu, głównie dla celów rolnictwa, mieszkalnictwa, przemysłu, leśnictwa i gospodarki wodnej oraz zabudowy infrastrukturalnej (drogi, linie kolejowe, obiekty przeciwpowodziowe, gazociągi, linie elektroenergetyczne i in.). Mając na uwadze politykę przestrzenną i gospodarczą, prognozować można wzrost presji antropogenicznej na środowisko, która będzie powodowała niekorzystne przemiany w środowisku. Wyzwaniem pozostaje takie zabezpieczenie środowiska, by wpływ antropopresji był możliwie najmniejszy (a w razie potrzeby – kompensowany), a także wprowadzanie działań adaptacyjnych adekwatnych do zmian środowiska.

Powolne zmiany zachodzą w strukturze użytkowania terenów. Oczekiwać można zmniejszenia udziału przestrzeni niezabudowanej wskutek ekspansji zabudowy. Prawdziwym zagrożeniem byłaby urbanizacja chaotyczna, powodująca nie tylko niepożądane skutki ekologiczne, ale także funkcjonalne. Sterowanie tymi procesami jest ważnym zadaniem gminnej polityki zagospodarowania przestrzennego. Szczególnej uwagi wymaga ochrona walorów krajobrazowych oraz zapewnienie wysokiego stopnia udziału powierzchni biologicznie czynnej (co pośrednio ma wpływ na zminimalizowanie ryzyka wystąpienia suszy).

Ze szczególnie dużą ostrożnością należy podchodzić do ewentualnych przyszłych planów wprowadzania zabudowy mieszkaniowej na terenach gruntów zagrożonych denudacją, zwłaszcza tam gdzie występują gleby wrażliwe na erozję wodną i gdzie wody podziemne występują stosunkowo płytko. Są to warunki zdecydowanie niesprzyjające zabudowie, zwłaszcza mieszkaniowej, szczególnie w przypadku braku kanalizacji sanitarnej i deszczowej.

Komponentami szczególnie narażonymi na negatywne zmiany są: wody podziemne, wody powierzchniowe, przyroda ożywiona (flora, fauna), krajobraz, a także gleba i powietrze atmosferyczne. Wymienione komponenty środowiska są szczególnie wrażliwe na degradację, a ich ewentualna regeneracja jest długotrwała. Szczególnie wrażliwe na antropopresję są wody podziemne, które na analizowanym terenie w wielu miejscach występują płytko, są hydraulicznie połączone z głębszymi poziomami wodonośnymi oraz z wodami powierzchniowymi. Przede wszystkim jednak nie są one dostatecznie zabezpieczone przed oddziaływaniami z powierzchni ziemi. Wody te są silnie narażone na przenikanie (wraz z wodami opadowymi) zanieczyszczeń obszarowych takich, jak np. wycieki z pojazdów,

nawozy i środki ochrony roślin. Wobec powyższego, wysoce pożądanym jest infrastrukturalne zabezpieczenie przed migracją zanieczyszczeń do środowiska gruntowo – wodnego.

W rejonie analizowanego terenu małą odpornością na oddziaływanie antropogeniczne charakteryzują się również obszary w rejonie cieków wodnych oraz tereny zieleni. W dolinach cieków wody gruntowe wraz z wodami powierzchniowymi i istniejącą roślinnością tworzą ściśle powiązany i bardzo wrażliwy na degradację zespół. Zaburzenie funkcjonowania choćby jednego z tych elementów powoduje natychmiastowe niekorzystne zmiany w pozostałych. Z tego względu doliny i obniżenia powinny podlegać szczególnej ochronie. Szkodliwe dla funkcjonowania dolin są przede wszystkim: zasklepienie powierzchni gruntu oraz rolnictwo - stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

Elementem charakteryzującym się bardzo wysoką zdolnością do regeneracji jest powietrze atmosferyczne. Do likwidacji jego zanieczyszczenia wystarczy likwidacja źródła emisji substancji zanieczyszczających. W tym aspekcie trzeba wskazać na to, że głównym źródłem zanieczyszczeń mających wpływ na jakość życia mieszkańców jest tzw. „niska emisja”, której źródłem są indywidualne źródła energii cieplnej oraz ruch samochodów (okresowo także emisja związana z pracami rolnymi).

VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Głównym celem sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko jest odniesienie ustaleń ocenianego dokumentu do polityki ochrony środowiska oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także - o ile jest to możliwe - do ryzyka wystąpienia bezpośrednich oddziaływań na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko może jedynie w zgeneralizowany i uogólniony sposób rozważać korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji dokumentu strategicznego bądź odstąpienia od tejże realizacji. Miejscem na szczegółową analizę są generalnie postępowania administracyjne dotyczące poszczególnych przedsięwzięć. W tym kontekście przedstawiono ocenę oddziaływania projektu Strategii w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska (mających znaczenie dla ocenianego dokumentu, tj. objętych potencjalnym oddziaływaniem skutków wejścia w życie ocenianego dokumentu). Należy pamiętać, że poziom szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do poziomu szczegółowości ocenianego dokumentu.

Charakter prawny Strategii powoduje, że co do zasady skutki jej realizacji będą miały charakter długoterminowy. Oddziaływania te będą się kumulowały z oddziaływaniami będącymi skutkiem wdrażania innych dokumentów strategicznych, np. planu gospodarowania wodami, polityki ekologicznej państwa, programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, programów ochrony środowiska przed hałasem, planów zadań ochronnych obszaru Natura 2000, a także innych planów, programów i przepisów mających znaczenie dla ochrony środowiska. Oznacza to, że brak uwzględnienia jakiegoś aspektu w Strategii nie oznacza, że jest on całkowicie pomijany w uwarunkowaniach zarządzania ochroną środowiska na danym terenie.

Przedstawiona w dalszej części rozdziału analiza w zakresie oddziaływania na środowisko bazuje na założeniu, że stosowanie zapisów Strategii będzie się odbywać równoległe do wdrażania ustaleń ww. dokumentów strategicznych i aktów prawnych. Ich powiązanie oraz równoległe i równorzędne stosowanie pozwoli na zachowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W tym kontekście w sposób szczególny trzeba uwzględnić gminne i powiatowe programy ochrony środowiska, dokumenty z zakresu planowania przestrzennego, PGW, programy ochrony powietrza, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.

Analizując przewidywane oddziaływania związane z wdrażaniem ustaleń Strategii, należy oddzielić sferę intencji od faktycznych skutków. Ostatecznie kwestia oddziaływań środowiskowych będzie rozstrzygana na etapie praktycznego zastosowania przepisów o budownictwie, ochronie środowiska, gospodarce wodnej i in.

Podkreślenia wymaga fakt, że ustalenia Strategii (w szczególności: kierunki działań i zadania realizacyjne) nie są opatrzone żadnym opisem który wskazywałby na zakres ewentualnych inwestycji (np. powierzchnia, długość, zakres rozbudowy lub przebudowy itp.). Nie jest także określona lokalizacja ewentualnych przedsięwzięć względem obszarów podlegających ochronie prawnej lub ustaleniom miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne

Ustalenia Strategii są zdecydowanie korzystne dla ochrony wód powierzchniowych i podziemnych ze względu na kierunki działań i priorytety rozwoju przypisane do celu nr 5 („Wysoki poziom zachowania i czystości środowiska gmin wchodzących w skład Związku”). Są to zarówno oddziaływania bezpośrednie związane z poprawą gospodarowania quasi-naturalnym obiegiem wody, jak i pośrednie i wtórne - będące skutkiem ograniczenia emisji do powietrza atmosferycznego wskutek zmniejszenia zapotrzebowania na energię ze źródeł konwencjonalnych (będzie ono pośrednio sprzyjało ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i związanej z tym depozycji zanieczyszczeń na powierzchnię gruntu). Innym rodzajem korzystnego oddziaływania pośredniego i wtórnego będzie zachowanie dbałości o środowisko kulturowe i o edukację - bowiem może się to przyczynić do zwiększenia stopnia uwrażliwienia społeczeństwa na kwestie związane z dbałością o środowisko naturalne.

Niektóre projekty związane są z realizacją obiektów budowlanych, co będzie oznaczać zabudowanie nowych terenów. Może to oznaczać ryzyko miejscowego przekształcenia stosunków wodnych. Działania minimalizujące takie oddziaływanie będą stosowane za pomocą ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnych dokumentów strategicznych (np. programy ochrony środowiska).

Żaden z zapisów Strategii nie zawiera ustaleń mogących znacząco negatywnie oddziaływać na wody powierzchniowe i podziemne (w tym - na ekosystemy pozostające w dynamicznej relacji ze środowiskiem wodnym).

Mając na uwadze powyższe, w pełni uprawnione jest postawienie wniosku, że przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować negatywnego oddziaływania na środowisko wodne oraz nie będzie kolidować z polityką ochrony wód. Nie stwierdzono ryzyka kolizji ocenianego dokumentu z celami środowiskowymi wynikającymi z dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej). Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń mogących zagrozić realizacji tych celów.

Przedstawione w niniejszym podrozdziale tezy oparte są na założeniu, że na etapie planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć zostanie zapewniony prawnie obowiązujący sposób dbałości o wymagania ochrony środowiska. Może to być zweryfikowane przede wszystkim na etapie postępowań administracyjnych (w tym w szczególności w ramach tych postępowań, którym towarzyszy przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko) powiązanych z merytoryczną środowiskową oceną konkretnego działania lub przedsięwzięcia. Natomiast ustalenia analizowanej Strategii z pewnością sprzyjają zachowaniu odpowiedniego poziomu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.

VII.2. Strategia a oddziaływanie na klimat i adaptacja do skutków zmian klimatycznych

Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń generujących negatywne oddziaływanie na klimat. Korzystne dla klimatu są ustalenia wynikające z ustaleń skutkujących zmniejszeniem energochłonności (i związanej z tym emisji gazów cieplarnianych) oraz wsparciem rozwoju systemu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Ustalenia Strategii będą sprzyjać wyzwaniom wynikającym z konieczności adaptacji do zmian klimatycznych, bowiem jej uwzględniają m.in. poprawę stanu infrastruktury narażonej na skutki zmian klimatu. Bardzo istotne są również ustalenia ukierunkowane na poprawę warunków życia ludzi, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku senioralnym i osób z niepełnosprawnością - te grupy społeczne są najbardziej narażone na skutki zmian klimatu (np. fale upałów). Ponadto, projekt Strategii uwzględnia wsparcie dla rozwiązań umożliwiających retencjonowanie wód opadowych i roztopowych oraz możliwości realizacji różnorodnych form zieleni (mającej korzystne znaczenie w zakresie wpływu na mikroklimat oraz w kontekście adaptacji środowiska do dynamicznych warunków pogodowych wyrażających się w krótkotrwałych nawałnych opadach atmosferycznych oraz długich okresach bezopadowych).

Warto zaznaczyć, że aspekty związane z adaptacją do zmian klimatycznych należy brać pod uwagę nie tylko na szczeblu strategicznym; przede wszystkim należy nadać im dużą wagę przy projektowaniu konkretnych działań inwestycyjnych. Chodzi tu m.in. o konieczność ochrony i zwiększania retencji naturalnej (która jest ograniczana np. w wyniku nowej zabudowy związanej z zasklepieniem powierzchni terenu) oraz praktyczne zastosowanie działań infrastrukturalnych związanych z zagospodarowaniem przestrzeni (stawy retencyjne, powierzchnie biologicznie czynne, skrzynki rozsączające, ukształtowanie terenu w sposób spowalniający odpływ wód opadowych, itd.). Przede wszystkim należy zapewnić ochronę istniejących elementów środowiska sprzyjających zachowaniu naturalnej retencji wodnej w środowisku. Ponadto, możliwe jest zastosowanie specjalnych rozwiązań technicznych i nietechnicznych ograniczających nadmierny i sztucznie przyspieszony odpływ wód opadowych.

W kontekście zmian klimatycznych warto też podkreślić ustalenia dokumentów strategicznych, które mówią o konieczności tworzenia warunków technicznych i ekonomicznych powodujących zmianę nośników energii na mniej uciążliwe dla środowiska. W Strategii uwzględniono rozwój zaopatrzenia w energię ze źródeł odnawialnych.

VII.3. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze

Omawiając oddziaływanie Strategii na środowisko przyrodnicze należy podkreślić, że projektu tego dokumentu i wykonanej dla niego prognozy OOS nie można analizować w oderwaniu od obowiązujących przepisów o ochronie przyrody i o lasach. Należy też uwzględnić wynikające z przepisów przypisanie poszczególnych kompetencji do różnych organów administracji; w przypadku ochrony przyrody, kompetencje te przypisane

są m.in. regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, starostom, dyrektorom regionalnych dyrekcji lasów państwowych, radom miast i gmin oraz wójtom, burmistrzom i prezydentom.

W Strategii nie zawarto zapisów kolidujących z wymaganiami ochrony przyrody. Oceniany dokument nie będzie generował negatywnego oddziaływania na obszary ochrony przyrody, nie wpłynie też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Można zatem uznać, że proponowane zapisy Strategii wpisują się w regionalne i ogólnopolskie dokumenty określające zasady polityki ochrony środowiska.

Potencjalne ryzyko negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze wiąże się wyłącznie z projektami polegającymi na budowie, rozbudowie i przebudowie obiektów budowlanych oraz budowie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. W ocenianym dokumencie zawarto zapisy dot. m.in. budowy obiektów budowlanych oraz modernizacji/rewitalizacji istniejących obiektów. Jeżeli zostaną zachowane przepisy dot. ochrony wód i przyrody (a nie ma żadnej racjonalnej podstawy, by zakładać inny scenariusz), to tego typu przedsięwzięcia będą zaprojektowane w sposób uwzględniający wymagania dot. chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków. Obowiązujące przepisy dają gwarancję na to, że te warunki zostaną zachowane.

Analizując ww. zagadnienia, trzeba jednak zwrócić uwagę na następujące aspekty:

1. Strategia nie wskazuje dokładnej lokalizacji ani zakresu (opisu, charakterystyki) projektów (jedynie w pojedynczych przypadkach przybliżono miejsce ich realizacji). Nie wiadomo także, które z nich (i w jakim zakresie) mogą ingerować w środowisko przyrodnicze.
2. Przedsięwzięcia infrastrukturalne będą musiały spełniać aktualne wymagania ochrony środowiska (w tym - wymagania wynikające z przepisów o ochronie gatunków i z przepisów dotyczących obszarowych i punktowych form ochrony przyrody) - oznacza to, że co do zasady zostanie podwyższony poziom ochrony środowiska. Będzie to pozytywnym skutkiem zastosowania obowiązujących przepisów dotyczących:
 - 1) oczyszczania wód opadowych (obowiązek ujęcia i oczyszczenia),
 - 2) ochrony akustycznej (obowiązek uwzględnienia terenów podlegających ochronie akustycznej i zastosowanie rozwiązań ukierunkowanych na zachowanie tej ochrony),
 - 3) ochrony gatunkowej zwierząt (np. poprzez rozwiązania ograniczające lub uniemożliwiające wejście zwierząt na drogę, np. przepusty i ogrodzenia),
 - 4) celów ochrony w obszarowych formach ochrony przyrody oraz zasad i zakazów obowiązujących w odniesieniu do tych obszarów chronionych.

Mając na powyższe, uprawnione jest twierdzenie że projekt Strategii nie będzie generował znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze (choć jednocześnie trzeba stwierdzić, że oddziaływania negatywne mogą się pojawić, jednak Strategii nie daje podstaw do ich zlokalizowania oraz do stwierdzenia, że mogą mieć one charakter znaczący). Oczywiście możliwe są oddziaływania na etapie realizacji przedsięwzięć (np. konieczność zajęcia terenu), niemniej takie aspekty powinny być przeanalizowane na etapie wydawania zgody na realizację

przedsięwzięć - na poziomie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko takie zagadnienia są niemożliwe do przeanalizowania w sposób który byłby racjonalny i mógłby prowadzić do udoskonalenia treści (lub zasad wdrażania) ocenianego dokumentu. Nie ma też uprawnionej (i racjonalnej) podstawy do przyjęcia, że możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań o charakterze znaczącym.

W projekcie Strategii nie zawarto zapisów kolidujących z prawnie określonymi wymaganiami ochrony przyrody (w tym - z zasadami ochrony w obszarach objętych ochroną). Ustalenia ocenianego dokumentu nie generują znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary ochrony przyrody, nie wpływają też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Żaden z elementów Strategii nie zawiera ustaleń skutkujących wpływem na funkcjonalność korytarzy ekologicznych.

Podsumowując: mając na uwadze charakter i stopień szczegółowości ocenianego dokumentu - stwierdza się brak prawnej, merytorycznej i systemowej podstawy do przyjęcia, że ustalenia Strategii mogłyby:

- 1) zakładać intencjonalne naruszenie przepisów o ochronie przyrody,
- 2) pogorszyć stan chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym stan gatunków, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000,
- 3) pogorszyć spójność sieci Natura 2000, integralność obszarów Natura 2000 i łączność ekologiczną pomiędzy prawnie ustanowionymi formami obszarowej ochrony przyrody,
- 4) kolidować z zapisami planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000,
- 5) powodować znaczące negatywne oddziaływanie na obszary Natura 2000,
- 6) prowadzić do naruszenia zakazów obowiązujących w rezerwatach przyrody, parkach narodowych, parkach krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu oraz warunków ochrony użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz pomników przyrody.

W świetle powyższego należy uznać, że proponowane zapisy Strategii wpisują się w regionalne i ogólnopolskie dokumenty określające zasady polityki ochrony środowiska przyrodniczego.

VII.4. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi

Ustalenia ocenianego dokumentu zapewniają wysoki poziom dbałości o jakość życia mieszkańców. Wyraża się to w szczególności w ustaleniach dotyczących zagadnień społecznych i gospodarczych w takich obszarach, jak: edukacja, pomoc społeczna, opieka zdrowotna, transport, rozwiązania infrastrukturalne dla osób z niepełnosprawnością i in. Istotne są również takie zagadnienia jak cyfryzacja (ułatwiająca dostęp do informacji oraz usprawniająca przetwarzanie danych) oraz promocja walorów turystycznych i kulturowych gminy. Pozytywnie należy ocenić również kierunki działań dedykowane bezpieczeństwu

publicznemu (w tym: poprawie bezpieczeństwa transportu drogowego). Ważnym aspektem dla mieszkańców są również ustalenia z zakresu adaptacji do zmian klimatu, które będą pomogą ograniczyć skutki zdrowotne związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi (fale upałów, deszcze nawalne itp.).

Oczywistym jest, że ustalenia Strategii, podobnie jak i wszelkie inne przepisy, nie są w stanie zagwarantować, że istniejące i potencjalne oddziaływania antropogeniczne nie będą uciążliwe dla mieszkańców. Ostatecznie kluczowym aspektem pozostaje przestrzeganie obowiązujących przepisów - i tutaj duże znaczenie ma sposób przeprowadzania kontroli spełniania przepisów o ochronie środowiska przez odpowiednie organy administracji publicznej. Naprzeciw ewentualnym problemom związanym z uciążliwościami wychodzą m.in. ustalenia kodeksu cywilnego, które ogólnie mówią o działaniach „zakłócających korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę”.

Należy mieć również na uwadze fakt istnienia uprawnień mieszkańców w kwestii ochrony swojego interesu prawnego, które nie kończą się na etapie postępowań administracyjnych w sprawie wydania decyzji zezwalających na realizację przedsięwzięcia. Oprócz możliwości przeprowadzenia kontroli przez odpowiednie organy administracji publicznej (np. wojewódzki inspektorat ochrony środowiska) równie duże znaczenie mają uprawnienia wynikające z kodeksu cywilnego. Warto zwrócić uwagę na fakt, że według art. 144 kodeksu cywilnego, „właściciel nieruchomości powinien przy wykonywaniu swego prawa powstrzymać się od działań, które by zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych”. Chodzi tu o aktywne zachowanie lub działanie, które jest podejmowane w ramach wykonywania przysługującego sąsiadowi prawa, równocześnie oddziałujące na sferę cudzego (sąsiedniego) prawa własności. Ustawodawca zakazuje działań (oddziaływanie), których skutkiem jest zakłócanie cudzego prawa. Oddziaływanie objęte normą art. 144 kodeksu cywilnego bywają definiowane jako „immisje pośrednie”, tj. uboczny, choć kłopotliwy dla sąsiadów, skutek działania właściciela. Nie stanowią one zamierzonego oddziaływania na nieruchomości sąsiednie. Oddziaływanie takie jak hałas, drgania, wstrząsy, emisje gazów i pyłów są immisjami pośrednimi. Jeżeli jednak na etapie funkcjonowania inwestycji okaże się, że użytkowanie przedsięwzięć wykracza ponad przeciętną miarę i powoduje istotne negatywne oddziaływania na sąsiednich nieruchomościach, mieszkańcom będą przysługiwały prawa wzywające inwestora do zaprzestania zakłócania ponad przeciętną miarę. Uprawnienia to dotyczy także sytuacji, w której dla danej inwestycji wydano decyzje zezwalające na jej powstanie w ramach których badano m.in. wpływ na środowisko.

VII.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Realizacja niektórych ustaleń wynikających z projektu Strategii - związanych z wykonywaniem prac budowlanych - może doprowadzić do czasowego lub trwałego zajęcia powierzchni ziemi, w szczególności w związku z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych, co spowoduje w pierwszej kolejności pogorszenie warunków glebowych w miejscu realizacji

inwestycji. Nie ma podstaw do przyjęcia, że oddziaływania te mogą mieć charakter znaczący (tzn. Strategia nie zawiera ustaleń wskazujących na to, że ewentualne negatywne oddziaływania będą miały charakter znaczący). Odpowiednie rozwiązania w zakresie wyeliminowania, ograniczania i kompensowania potencjalnych negatywnych oddziaływań można zastosować na etapie rozstrzygnięć administracyjnych oraz formułowania warunków realizacji przedsięwzięcia.

Przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować znaczących niekorzystnych oddziaływań na powierzchnię ziemi, ponieważ projekt Strategii nie zawiera ustaleń kolidujących z wymaganiami ochrony powierzchni ziemi.

VII.6. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury

Analizowany projekt Strategii uwzględnia walory kulturowe i turystyczne gmin Związku, a w ślad za tym formułuje ustalenia ukierunkowane na ochronę (i promocję) tych walorów. Oceniany dokument nie zawiera ustaleń, które mogłyby generować negatywne oddziaływania na ten komponent środowiska. Strategia jest natomiast dedykowana w szczególności dbałości o warunki życia ludzi, krajobraz kulturowy, dobra kultury i zabytki.

VII.7. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny

Odpowiednią ochronę akustyczną powinny zapewnić przede wszystkim przepisy o ochronie przed hałasem (i ich stosowanie), które dają szeroki katalog narzędzi możliwych do zastosowania w celu zapewnienia odpowiedniego stanu środowiska. Ponadto, należy pamiętać o obowiązywaniu przepisów mówiących o konieczności zachowania (za wyjątkiem wyłączeń wskazanych w ustawie) standardów jakości środowiska poza granicami terenu, do której podmiot emitujący zanieczyszczenia (i/lub hałas) posiada tytuł prawny oraz nakaz stosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych zapewniających zachowanie standardów jakości środowiska.

Analizowany projekt Strategii nie zawiera ustaleń, które mogłyby pogarszać stan powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego. Są w nim za to zawarte cele, kierunki i projekty ukierunkowane na poprawę warunków ochrony tych komponentów środowiska:

- 1) ustalenia związane z transportem publicznym oraz rowerowym przyczynią się do ograniczenia postępującego wzrostu ruchu samochodowego będącego źródłem emisji zanieczyszczeń gazowo-pyłowych i hałasu;
- 2) ustalenia związane z termomodernizacją i wzrostem wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej) przyczynią się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń gazowo-pyłowych będących skutkiem spalania paliw kopalnych;
- 3) modernizacja infrastruktury drogowej będzie uwzględniała aktualne przepisy o ochronie akustycznej, co powinno poprawić warunki życia ludzi na terenach podlegających tej ochronie.

VII.8. Oddziaływania skumulowane z innymi dokumentami strategicznymi

Oddziaływań środowiskowych związanych z wdrażaniem Strategii nie można rozpatrywać w oderwaniu od całościowej polityki ochrony środowiska. Ustalenia ocenianego dokumentu będą wdrażane równoległe z działaniami prośrodowiskowymi wynikającymi w szczególności z:

- 1) Polityki Ekologicznej Państwa 2030 oraz programów ochrony środowiska,
- 2) gminnych, powiatowych i wojewódzkich strategii rozwoju,
- 3) gminnych dokumentów określających zasady planowania przestrzennego,
- 4) planu gospodarowania wodami i planu zarządzania ryzykiem powodziowym,
- 5) Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych,
- 6) Planu przeciwdziałania skutkom suszy i Programu przeciwdziałania niedoborowi wody,
- 7) Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu;
- 8) prawnych zasad ochrony przyrody w obszarach chronionych.

Większość z tych dokumentów poddano SOOŚ i każdy z nich zawiera ustalenia ukierunkowane na politykę zrównoważonego rozwoju, przy czym wymienione powyżej polityki, plany i programy największy ciężar kładą właśnie na kwestie związane z szeroko rozumianą ochroną środowiska.

Obecnie nie ma w Polsce kompleksowego systemu monitorowania wszystkich presji pod kątem ich wpływu na środowisko i skutków w środowisku. PMŚ (oraz systemy pozyskiwania wiedzy o stanie przyrody w obszarach chronionych) uwzględnia wyłącznie dane o stanie środowiska, jednak zazwyczaj nie jest to powiązane z danymi o presjach wpływających na ten stan. Najlepiej rozwinięte pod tym względem są systemy zarządzania hałasem (w największych miastach oraz przy głównych drogach i liniach kolejowych) oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza (ale jedynie w odniesieniu do przypadków generujących konieczność opracowania programów ochrony powietrza).

Skumulowane oddziaływania generowane przez planowane przedsięwzięcia mogą odnosić się do poszczególnych komponentów środowiska i mogą się wyrażać w pozytywnych lub negatywnych skutkach w środowisku. Charakter, skala i intensywność oddziaływania zależą od koncentracji inwestycji (np. w obrębie cieku lub obszaru chronionego), rodzaju i wielkości przedsięwzięć oraz wrażliwości poszczególnych komponentów środowiska. Niektóre oddziaływania skumulowane mogą wystąpić na etapie realizacji inwestycji (np. emisja zawiesiny i tymczasowe pogorszenie warunków siedliskowych ichtiofauny) lub na etapie funkcjonowania/eksploatacji przedsięwzięć (np. wpływ na ciągłość biologiczną, wpływ na reżim hydrologiczny i ekosystem).

VII.9. Oddziaływanie transgraniczne

Oceniany projekt Strategii nie będzie generował oddziaływania wykraczającego poza granice Polski, w związku z czym nie ma potrzeby przeprowadzania transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

VII.10. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Przyjęcie Strategii może stanowić jeden z ważnych kroków w kierunku wdrażania regionalnej i krajowej polityki ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatu. Odstąpienie od przyjęcia Strategii byłoby zatem utratą szansy na opracowanie narzędzia sprzyjającego wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju. W związku z powyższym, rekomenduje się przyjęcie ocenianego projektu Strategii oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, rekomendacji dotyczących zasad wdrażania ocenianego dokumentu.

Najbardziej istotnym elementem pozostanie jednak praktyczna realizacja ustaleń Strategii, a zatem pozytywna ocena analizowanego dokumentu jest w zasadzie uwarunkowana założeniem, że na etapie indywidualnego planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć zostanie zachowany wysoki poziom ochrony środowiska uwzględniający zasady wynikające z ocenianego projektu Strategii.

VIII. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Przez pojęcie rozwiązania alternatywnego należy rozumieć opcję podejmowania innych działań niż pierwotnie planowane, np. o innym charakterze czy skali, ale zapewniających osiągnięcie pierwotnego nadrzędnego celu lub osiągania założonych poziomów wskaźników rezultatu, ale też opcję nie podejmowania danego działania lub nawet modyfikacji celu. Analiza alternatywnych rozwiązań może być, zatem prowadzona w odniesieniu do:

- alternatywnych sposobów osiągania celów,
- alternatywnych lokalizacji dla zamierzeń niezbędnych dla osiągania celów,
- alternatywnej skali przedsięwzięcia i sposobów jego realizacji oraz eksploatacji.

Możliwości analityczne w powyższych kwestiach są determinowane stopniem szczegółowości dokumentu poddawanego ocenie. Jeżeli w analizowanym dokumencie nie określa się precyzyjnie ani lokalizacji, ani skali, ani listy przewidywanych do realizacji konkretnych projektów stanowiących wyraz realizacji Strategii, to analiza alternatyw sprowadzać się może jedynie do przeglądu planowanych kierunków działań oraz instrumentów realizacyjnych, w kontekście ich skutków środowiskowych.

Możliwość formułowania rozwiązań alternatywnych w najmniejszym stopniu może odnosić się do poziomu wizji, misji oraz celów strategicznych i operacyjnych. Kwestia ich doboru jest domeną organów władzy publicznej, która w demokratycznym społeczeństwie dysponuje mandatem prawnym do ich określania. Prognoza oddziaływania na środowisko może w takich wypadkach pełnić funkcję polegającą przede wszystkim na identyfikacji skutków środowiskowych tak sformułowanych celów i na wskazywaniu tych obszarów, gdzie skutki te wydają się być nieakceptowalne z punktu widzenia celów ochrony środowiska.

Należy zauważyć, że dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko wskazuje na potrzebę omawiania „rozsądnych alternatyw” budowanych na podstawie analizy informacji, które mogą być „racjonalnie wymagane” lub wskazania, dlaczego takie alternatywy nie mogły być sformułowane. Obowiązek zidentyfikowania, opisanie i oszacowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych musi być odczytywany w kontekście celu dyrektywy, który polega na dopilnowaniu, że wpływ realizacji planów i programów jest uwzględniony podczas przygotowania tych dokumentów i przed ich przyjęciem. Tekst dyrektywy nie precyzuje, co rozumie się pod pojęciem *rozsądnego rozwiązania alternatywnego* wobec planu lub programu: czy chodzi o alternatywne plany lub programy, czy o alternatywne rozwiązania w ramach planu lub programu (natomiast art. 51 ust. 2 pkt 3b UOOŚ jasno określa, że w prognozie przedstawia się rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie). W praktyce różne rozwiązania alternatywne w ramach danego planu na ogół będą podlegały ocenie (np. różne sposoby zagospodarowania obszaru w ramach np. planu zagospodarowania przestrzennego). Alternatywne rozwiązanie może zatem stanowić inny sposób osiągnięcia celów planu lub programu.

Ustalenia omawianego projektu Strategii nie prowadzą do wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko. Strategiczny charakter dokumentu nie pozwala na skonkretyzowane i precyzyjne określenie działań alternatywnych dla jego celów

strategicznych. Strategia sama w sobie również nie przedstawia alternatywnych propozycji. Analiza alternatyw jest de facto prowadzona jedynie na etapie opracowywania projektów inwestycyjnych, studiów wykonalności i postępowań administracyjnych, w ramach których prowadzi się analizę zgodności z przepisami (m.in. z zakresu ochrony środowiska).

Skutki środowiskowe podejmowanych działań inwestycyjnych silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy realizacji nowych inwestycji należy rozważać warianty alternatywne kierując się w miarę możliwości tym, by wybrać wariant najbardziej korzystny dla środowiska. Jako warianty alternatywne przedsięwzięć (ale nie dokumentów strategicznych) można rozważać: warianty lokalizacyjne, warianty konstrukcyjne, techniczne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant odstąpienia od realizacji przedsięwzięcia. Oceniany projekt Strategii nie precyzuje lokalizacji i wielkości wspieranych przedsięwzięć. To z kolei uniemożliwia przeprowadzenie analizy ich możliwych racjonalnych wariantów alternatywnych konkretnych działań, których nazwy są podane w treści Strategii.

IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Realizacja ustaleń ocenianego projektu Strategii nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Zgodnie z przedstawionymi wcześniej tezami, realizacja celów strategicznych może skutkować zwiększeniem poziomu ochrony środowiska - zwłaszcza w kontekście oddziaływania kumulującego się z wdrażaniem dokumentów strategicznych z dziedziny ochrony środowiska. Warto podkreślić, że korzystny charakter ocenianego dokumentu przyniesie oczekiwane rezultaty jedynie wtedy, gdy jego ustalenia będą prawidłowo stosowane w rzeczywistości.

Rekomenduje się uwzględnienie następujących propozycji dotyczących minimalizowania wpływu na środowisko:

1. Na etapie wdrażania ustaleń Strategii i tworzenia projektów budowlanych, należy nadać wysoki priorytet kwestii zachowania i rozwoju zróżnicowanych form zieleni, uwzględniającej zmienność sezonową, uwarunkowania infrastrukturalne i przestrzenne oraz funkcjonalne (zieleń ozdobna / zieleń izolacyjna / zieleń funkcjonalna). Koniecznym jest nadanie najwyższej wagi kwestiom związanym z ochroną siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków oraz aspektom dotyczącym ochrony krajobrazu.
2. Zasadnym jest zapewnienie w projektach budowlanych rozwiązań z zakresu retencjonowania wód opadowych i roztopowych (z uwzględnieniem konieczności ich oczyszczenia przed wprowadzeniem do środowiska, o ile będzie to uzasadnione).
3. Na etapie postępowań administracyjnych związanych z wydaniem pozwoleń na budowę i innych decyzji administracyjnych zezwalających na realizację i funkcjonowanie przedsięwzięć, należy nadać wysoki priorytet kwestiom dotyczącym badania zgodności projektów przedsięwzięć z przepisami o ochronie środowiska oraz o warunkach technicznych w budownictwie. Analogiczna rekomendacja dotyczy rozpatrywania zgłoszeń budowlanych (dokonywanych w trybie ustawy Prawo budowlane) oraz zgłoszeń instalacji (dokonywanych w trybie ustawy Prawo ochrony środowiska).
4. Na etapie przeglądów aktualności studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (cyklicznie przeprowadzanych w trybie art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) należy uwzględniać ewentualne zgłoszenia dot. konfliktów środowiskowych, aktualne dane dot. ryzyka występowania suszy i powodzi, wytyczne dotyczące adaptacji do zmian klimatu oraz doświadczenia będące wynikiem obserwacji praktycznego stosowania ustaleń dokumentów strategicznych.

Konsekwencją zastosowania powyższych rekomendacji będzie zapewnienie wysokiego poziomu dbałości o ochronę środowiska oraz adaptacji do zmian klimatycznych. Nie przewiduje się żadnych negatywnych konsekwencji w związku z wdrożeniem powyższych zaleceń.

Warto wspomnieć, że oczywistym rozwiązaniem eliminującym oraz minimalizującym potencjalne negatywne oddziaływanie na środowisko jest obowiązek przestrzegania przepisów o ochronie środowiska (w tym: przepisów o ochronie gatunkowej oraz zakazów obowiązujących w obszarowych formach ochrony przyrody), gospodarce wodnej, gospodarce odpadami, przepisów z zakresu warunków technicznych w budownictwie oraz z zakresu planowania przestrzennego. Jak wspomniano we wcześniejszej części prognozy, na obecnym etapie ustaleń strategicznych i rozważań w zakresie projektów o charakterze inwestycyjnym racjonalnym jest przyjęcie założenia, że projekty będą realizowane w sposób zgodny z prawem. Oznacza to m.in. konieczność uznania, że zachowane będą przepisy dotyczące obszarowych form ochrony przyrody. Przyjęcie przeciwnych ustaleń (czyli: dopuszczenie sytuacji, w której ustalenia Strategii intencjonalnie naruszałoby te przepisy) urągałoby powadze organu opracowującego dokument strategiczny i naruszałoby powagę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (a przy tym przeczyłoby elementarnym zasadom racjonalnego wnioskowania). Trzeba więc podkreślić, że rolą prognozy oddziaływania na środowisko nie jest formułowanie kompendium wiedzy na temat obowiązku przestrzegania ww. przepisów. Oceniany dokument ma charakter strategiczny, a więc formułowanie w nim szczegółowych ustaleń na temat np. sposobu prowadzenia termomodernizacji wypaczałoby istotę planowania strategicznego i urągałoby powadze ustaleń Strategii. Z kolei omawianie takich zagadnień w ramach prognozy byłoby imputowaniem twórcom Strategii, że dopuszczają oni możliwość naruszenia przepisów o ochronie gatunkowej.

Niemniej, wychodząc naprzeciw ewentualnym obawom związanym z przywołaną powyżej termomodernizacją, zasadnym jest wskazanie, że ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu prac termomodernizacyjnych na ptaki i nietoperze może wystąpić wtedy, gdy w obrębie budynku objętego pracami znajdują się siedliska tych zwierząt (co powinny być uprzednio rozpoznane w ramach wyprzedzającego audytu przyrodniczego⁴). Potencjalne negatywne oddziaływanie może być minimalizowane poprzez następujące działania:

- przed rozpoczęciem planowania i wykonania prac należy przeprowadzić kontrolę (kontrole) budynku i ustalić miejsce oraz czas zajmowania kryjówek przez ptaki i nietoperze⁶;
- prace remontowe powinny być prowadzone poza okresem rozrodczym i hibernacją, okres dozwolony na prowadzenie prac to początek września – początek października,

⁴ Audyt ten jest ukierunkowany na inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną, wskazując zarówno zidentyfikowane gatunki ptaków i nietoperzy, jak i ich siedliska; na podstawie określonych uwarunkowań przyrodniczych, audyt powinien wskazać konieczne do podjęcia działania z zakresu ochrony gatunków i ich siedlisk oraz minimalizacji lub kompensacji wszystkich istotnych oddziaływań będących skutkiem ingerencji w te siedliska. Warto wskazać, że wyniki przeprowadzonego audytu mogą wskazać na konieczność niewielkich modyfikacji projektów budowlanych i harmonogramów ich realizacji, a także na zasadność ustanowienia kontrolnego nadzoru przyrodniczego na czas prac budowlanych czy też konieczność wykonania kontroli porealizacyjnej i podjęcia działań kompensacyjnych (np. z zakresu odtworzenia miejsc schronienia ptaków i nietoperzy, które to siedliska będą niezbędne do usunięcia w związku z realizacją projektu i osiągnięciem jego głównych celów.

czas ten jednak może być zróżnicowany w zależności od gatunku; w przypadku obiektów zasiedlonych i/lub potencjalnie zasiedlonych przez nietoperze wszelkie prace powinny być wykonywane w okresie od sierpnia do września;

- w przypadku konieczności kontynuowania prac budowlanych w okresie rozrodczym kryjówkę zajęłą przez nietoperze należy zabezpieczyć w sposób zaproponowany przez chiropterologa i/lub ornitologa;
- prowadzenie prac budowlanych i remontowych tak, by zachować funkcjonalność budynku dla zwierząt (tj. zachować możliwość gnieźdzenia się ptaków, zachować kolonię nietoperzy i używane przez nią wloty do kryjówki); nawet pod nieobecność ptaków nie należy, w miarę możliwości, likwidować miejsc ich gnieźdzenia się.

Z tego samego powodu można wskazać na następujące środki minimalizujące potencjalne negatywne oddziaływania na etapie prowadzenia różnych prac budowlanych:

- zapewnienie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenie przedsięwzięcia,
- ponowne wykorzystanie zdjętej pokrywy glebowej,
- odtwarzanie zniszczonych elementów przyrodniczych (zob. art. 75 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- wykonywanie prac budowlanych w okresach, gdy aktywność flory i fauny jest najmniejsza (tj. co do zasady w okresach jesienno-zimowych),
- używanie sprzętu spełniającego prawne wymagania,
- uszczelnienie nawierzchni placów postojowych dla maszyn, środków transportu, parkingów dla pracowników,
- wyposażenie zaplecza budowy w rozwiązania techniczne uniemożliwiające zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego ewentualnymi wyciekami płynów eksploatacyjnych,
- zapewnienie miejsca do gromadzenia odpadów, które będzie zabezpieczało środowisko przed wywiewaniem lekkich frakcji oraz przed wyfukiwaniem niebezpiecznych składników wskutek opadów atmosferycznych,
- wykonywanie prac budowlanych przy pomocy sprawnego, regularnie serwisowanego i konserwowanego sprzętu,
- stosowanie środków ograniczających pylenie (zraszanie placu budowy, plandeki).

Hierarchia działań mających na celu ochronę środowiska zakłada, że w pierwszej kolejności powinny być zastosowane rozwiązania ukierunkowane na unikanie negatywnych oddziaływań i zapobieganie ich wystąpieniu. Jeżeli to jest niemożliwe, to należy minimalizować skalę i skutki oddziaływań. Po wyczerpaniu możliwości ograniczenia oddziaływania do akceptowalnego poziomu, należy zastosować działania kompensacyjne. Każdy z powyższych kroków powinien być ukierunkowany na konkretne ryzyko oddziaływań środowiskowych oraz poddany ocenie pod kątem adekwatności, skuteczności, wykonalności (prawnej, technicznej, środowiskowej)

i trwałości w dłuższym horyzoncie czasowym, a także analizie pod względem oddziaływania na środowisko (tak, by działanie minimalizujące wpływ na jeden komponent środowiska, nie powodowało negatywnego oddziaływania na pozostałe komponenty). Zastosowana musi być przy tym zasada przezorności, zasada prewencji i zasada „zanieczyszczający płaci”. Zaprezentowane powyżej podejście znajduje umocowanie w art. 5-7 i 74-75 Prawa ochrony środowiska.

W sposób szczególny należy podkreślić treść art. 75 ust. 3 ww. ustawy, wedle którego *„Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą”* (którą ustawa definiuje jako *„zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych”).* Powyższe wymaganie mocno wpisuje się w Europejską Strategię Bioróżnorodności, która bardzo dużą wagę nadaje odtworzeniu zdegradowanych ekosystemów. Powyższe oznacza między innymi konieczność nadania priorytetowej rangi zagadnieniom związanym z identyfikacją oddziaływań środowiskowych i ich skutków oraz zapewnieniu rzetelnego i adekwatnego podejścia do działań mających na celu unikanie, minimalizowanie i kompensowanie negatywnych oddziaływań inwestycji będących wyrazem realizacji ocenianego dokumentu.

X. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU

Według art. 10 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, jednym z celów monitorowania wpływu planu lub programu na środowisko jest identyfikacja „nieprzewidzianego niepożądanego wpływu”, co ma zapewnić możliwość „podjęcia odpowiedniego działania naprawczego”.

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące dyrektywy 2001/42/WE wskazują, że dane zbierane na mocy innego prawodawstwa UE mogą zostać wykorzystane w monitoringu związanym ze strategiczną OOŚ, o ile są one istotne dla danego planu lub programu oraz jego oddziaływania na środowisko.

Art. 10 dyrektywy 2001/42/WE niekoniecznie wymaga bezpośredniego monitorowania znaczącego wpływu na środowisko. Dyrektywa zezwala także na monitorowanie pośrednie, na przykład poprzez czynniki nacisku lub środki łagodzące. Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące ww. dyrektywy wskazują w pkt 8.5, że „jeśli monitoring może być w zadowalający sposób zintegrowany z regularnym cyklem planowania, to nie ma konieczności podejmowania oddzielnych kroków proceduralnych dotyczących jego wykonywania. Monitoring może być na przykład zbieżny z regularną korektą planu lub programu, w zależności od tego, jakie oddziaływanie jest monitorowane, oraz od długości odstępów między korektami”. W sposób oczywisty ma to przełożenie na cyklicznie opracowywane dokumenty.

Należy wziąć pod uwagę, że według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska gmina powinna posiadać opracowany program ochrony środowiska, z realizacji którego powinien być cyklicznie sporządzany raport. Program ochrony środowiska przedstawia propozycje systemu monitorowania w zakresie ochrony i stanu środowiska naturalnego. Zarówno Strategia, jak i ww. Programy będą wdrażane równocześnie, a ich wzajemne ustalenia powinny być z sobą kompatybilne i powinny wzajemnie na siebie oddziaływać wzmacniająco.

Projekt Strategii zawiera informacje o zarządzaniu i monitorowaniu; zakładane jest cykliczne (i doraźne) raportowanie. Warto pamiętać, że programy rewitalizacji podlegają cyklicznej ocenie, której celem jest m.in. weryfikacja postępów w osiąganiu celów oraz adekwatność podejmowanych działań. W ramach tej oceny będzie brana pod uwagę m.in. sytuacja społeczno-gospodarcza oraz wyzwania strategiczne.

Wobec powyższego, monitorowanie wdrażania Strategii będzie wystarczającym narzędziem pokazującym, czy i ew. jak reaguje środowisko na skutki realizacji dokumentów strategicznych (w tym – ocenianego projektu Strategii). W przypadku stwierdzenia, że skuteczność gminnych programów ochrony środowiska jest nieodpowiednia, może nastąpić konieczność zaostżenia zapisów dokumentów strategicznych pod kątem większego uwzględnienia wymagań ochrony środowiska (np. poprzez nadanie im wyjątkowego priorytetu).

Mając na uwadze powyższe, formułuje się następujące rekomendacje w zakresie monitorowania wpływu skutków wdrażania ustaleń Strategii na środowisko naturalne:

1. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w trakcie kadencji prezydenta należy przeprowadzić ocenę aktualności dokumentów dot. zagospodarowania przestrzennego. W ramach oceny aktualności należy uwzględnić aktualne prognozowane zasięgi terenów zagrożonych wystąpieniem powodzi, aktualny stan prawny oraz ustalenia wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (np. plan zagospodarowania przestrzennego województwa) oraz podejmować adekwatne do nowych uwarunkowań działania dostosowawcze.
2. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, co 2 lata należy sporządzić raport z wykonania programu ochrony środowiska.
3. Należy prowadzić pozostałe działania i ewidencje wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, takich jak w szczególności:
 - 1) przyjmowanie oraz weryfikowanie zgłoszeń instalacji nie wymagających pozwolenia emisyjnego,
 - 2) wydawanie decyzji nakazujących usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania,
 - 3) nakładanie obowiązku wykonania czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko,
 - 4) ustanawianie ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
 - 5) wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,
 - 6) występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

XI. WNIOSKI

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem powstałym dla potrzeb SOOŚ. W konsekwencji, charakter przeprowadzonych analiz jest adekwatny do typu ocenianego dokumentu i nie pozwala na precyzyjną ocenę konkretnych oddziaływań środowiskowych. Tym samym, za właściwe uznano skupienie się przede wszystkim na poszukiwaniu odpowiedzi na temat tego, czy dokument będący przedmiotem oceny jest zgodny z celem, któremu ma służyć, oraz czy jest adekwatny do problemów ochrony środowiska oraz celów środowiskowych wynikających z przepisów i dokumentów strategicznych.

Przeprowadzona w niniejszej prognozie analiza pozwoliła na postawienie następujących wniosków:

1. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego dokumentu oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, rekomendacji dotyczących zasad wdrażania jego ustaleń.
2. Biorąc pod uwagę charakter prawny ocenianego dokumentu - treść projektu Strategii może być uznana za adekwatną do problemów ochrony środowiska (z uwzględnieniem ram prawnych wynikających z obowiązujących przepisów), bowiem uwzględnia kluczowe aspekty środowiskowe; dokument czyni zadość gminnej i regionalnej polityce ochrony środowiska i może sprzyjać osiągnięciu celów środowiskowych (w tym - celów wynikających z obowiązujących programów ochrony środowiska oraz dokumentów regulujących zasady zagospodarowania przestrzennego).
3. Pozytywny charakter oddziaływań ocenianego dokumentu będzie się kumulował z dalszym wdrażaniem dokumentów strategicznych i przepisów dedykowanych ochronie środowiska.
4. Rekomenduje się nadanie dużego znaczenia sposobowi wdrażania ustaleń Strategii.

XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Bar M., Jendrośka J., Okraśiński K., „Powiązania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) z Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (2001/42/WE)”, Wrocław, 2013.
2. Bródka S. (red.), „Praktyczne aspekty ocen środowiska przyrodniczego”, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010.
3. Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej (Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2013.
4. Dane Inspekcji Ochrony Środowiska opracowane w ramach i dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska.
5. Kistowski M., „Wybrane aspekty metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko przyrodnicze”, [w:] „Człowiek i Środowisko” 26(3-4)/2002.
6. Kistowski M. i Korwel-Lejkowska B. (red.), „Waloryzacja środowiska przyrodniczego w planowaniu przestrzennym”, Problemy Ekologii Krajobrazu, vol. 19, 2007.
7. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017.
8. Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, Komisja Europejska, 2013.
9. Integrating Ecosystem Services in Strategic Environmental Assessment: A guide for practitioners, United Nations Environment Programme, 2014.
10. Majewski W., Walczykiwicz T. (red.), „Zrównoważone gospodarowanie wodami oraz infrastrukturą hydrotechniczną w świetle prognozowanych zmian klimatycznych”, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, 2012.
11. Mapy hydrograficzne, sozologiczne, geośrodowiskowe i inne (w tym: geoportale oraz dane udostępnione za pośrednictwem serwisów WMS) oraz komentarze do map hydrograficznych, geośrodowiskowych i sozologicznych.
12. Ocena wpływu zmian klimatu na różnorodność biologiczną oraz wynikające z niej wytyczne dla działań administracji ochrony przyrody do roku 2030, Fundeko, 2012.
13. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, 2023.
14. Pyszny K., Przybyła Cz., „Systemy informacji przestrzennej w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko”, 2016.
15. Pyszny K., „Możliwości wykorzystania narzędzi GIS w opracowaniach ekofizjograficznych i strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko”, w: „Problemy planistyczne - Jesień 2016”, Poznań 2016.
16. Solon J., Borzyszkowski J. et.al., *“Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data”* w: Geographia Polonica, vol. 91, no. 2, 2018

17. Wdrożenie dyrektywy 2001/42 w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, Komisja Europejska, 2003.
18. Witczak S. (red.) i in., „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie. Plansza 1: Podatność wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu”, Ministerstwo Środowiska, 2011 r.
19. Wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie ograniczania, łagodzenia i kompensowania procesu zasklepienia gleby, Komisja Europejska, 2012 r.
20. Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych, Rada Ministrów, 2002 r.

XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego na lata 2022-2030* (dalej: Strategia). Prognoza została opracowana dla potrzeb przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Została w niej przedstawiona analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń projektu Strategii.

Informacje o zawartości projektowanego dokumentu

Omawiany projekt Strategii odnosi się do Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego, w skład którego wchodzi 9 jednostek samorządu terytorialnego. Związku Gmin tworzą: Miasto i Gmina Dubiecko, Gmina Dynów, Gmina Nozdrzec, Gmina Krzywca, Gmina Dydnia, Gmina Błazowa, Gmina Hyżne, Gmina Jawornik Polski oraz Miasto Dynów. Strategia przedstawia diagnozę uwarunkowań społeczno - gospodarczych i przestrzenno- - infrastrukturalnych na terenie ww. Związku Gmin. W projekcie Strategii sformułowano wizję w następujący sposób: *„Chcemy inwestować w nowe potencjały, a jednocześnie minimalizować lub usuwać bariery rozwojowe. Szukamy także nowych dźwigni, które przyspieszą rozwój turystyki i ochrony środowiska naszego terenu. Chcemy w większym stopniu wykorzystywać nasze położenie i transgraniczną współpracę”*. Realizacji tej wizji mają służyć cele strategiczne i kierunki działań oraz zadania realizacyjne. Zostały one przyporządkowane trzem sferom objętym ustaleniami Strategii.

Cele i kierunki działań oraz przewidywane zadania (będące najbardziej praktycznym ustaleniem Strategii) wymieniono w tab. 2 (na str. 13-18 niniejszej prognozy).

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu wspólnotowym, krajowym i regionalnym

W Prognozie dokonano analizy wielu dokumentów strategicznych, w których ustanowione są cele polityki w zakresie ochrony środowiska. Dokumenty te zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska. Najważniejsze wynikające z nich cele strategiczne w zakresie ochrony środowiska są następujące:

1. Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
2. Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
3. Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
4. Przeciwdziałanie degradacji gleb.
5. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, nie stanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.

6. Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym - adaptacja do zmian klimatycznych.
7. Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
8. Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi.
9. Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
10. Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
11. Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadowej.

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Dokument pozostaje zgodny z polityką wpisaną do dokumentów strategicznych (unijnych, krajowych i regionalnych). Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii.

Analiza uwarunkowań środowiskowych

Kluczowe uwarunkowania środowiskowe, ważne z punktu widzenia oceny Strategii, są następujące:

1. Krajobraz obszaru objętego ustaleniami Strategii jest zróżnicowany i obejmuje zarówno tereny naturalne, jak i obszary przeobrażone antropogenicznie przez drogi publiczne oraz zabudowę mieszkaniową.
2. Aspektem wymagającym szczególnej ochrony jest jakość życia mieszkańców (w tym: stan powietrza atmosferycznego, odpowiedni poziom tła akustycznego, adaptacja do zmian klimatu), środowisko przyrodnicze oraz wody podziemne i powierzchniowe.
3. Część analizowanego terenu jest zagrożona powodzią i podtopieniami.
4. W gminach związku występują przekroczenie norm zanieczyszczenia powietrza i wód powierzchniowych.
5. Obszar objęty ustaleniami Strategii charakteryzuje się zróżnicowanym (zazwyczaj wysokim) stopniem zagrożenia wód podziemnych.
6. Wśród źródeł antropopresji na środowisko należy wymienić:
 - 1) niską emisję – tj. emisja pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej,
 - 2) postępującą zabudowę terenów naturalnych i półnaturalnych,
 - 3) działalność przemysłową,
 - 4) zabudowę komunikacyjną (drogi, linie kolejowe), która stanowi źródło emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska w rejonie analizowanego obszaru wymienić należy:

1. Pełniejsze wykorzystanie potencjału usług ekosystemowych (kształtowanie mikroklimatu, oczyszczanie powietrza, ochrona przed hałasem, izolacja budynków, retencja wód opadowych, cień, ochrona przed przesuszeniem, ochrona przed wiatrem, walory estetyczne) możliwych do uzyskania dzięki zwiększeniu udziału zieleni niskiej i wysokiej w rejonie (i w obrębie) zabudowy.
2. Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony wód podziemnych z uwagi na niewystarczającą izolację poziomów wodonośnych przed migracją zanieczyszczeń z powierzchni terenu.
3. Zwiększenie stopnia ochrony przed hałasem wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.
4. Zapewnienie estetyki krajobrazu.
5. Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi transportu publicznego, pieszemu i rowerowemu.

Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko

Ustalenia ocenianego projektu Strategii nie doprowadzą do wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Kluczowe ustalenia prowadzą się do następujących zagadnień:

1. Oceniany projekt Strategii zawiera zapisy sprzyjające zachowaniu obecnego poziomu zabezpieczeń środowiska przed degradacją.
2. Nie zidentyfikowano takich zapisów Strategii, które mogłyby wywołać znaczące uciążliwości dla mieszkańców.
3. Nie zidentyfikowano takich zapisów Strategii, które doprowadziłyby do możliwości powstania znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Przeprowadzona analiza wykazała, że Strategia z pewnością może sprzyjać realizacji celów środowiskowych wynikających ze współczesnej polityki ekologicznej każdego szczebla – jednak aby tak się stało, niezbędne jest nadanie wysokiej wagi aspektom prośrodowiskowym na etapie projektowania poszczególnych inwestycji i zatwierdzania projektów budowlanych.

Wnioski i rekomendacje

Wdrożenie ustaleń ocenianego dokumentu nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego projektu Strategii.

Załącznik nr 1

OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY

Zgodnie z wymogiem art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f oraz art. 74a ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, jako autor prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego na lata 2022-2030* oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74 ust. 2 ww. ustawy:

- 1) ukończyłem studia pierwszego stopnia z zakresu nauk przyrodniczych (na kierunku „ochrona środowiska” - Uniwersytet Wrocławski) oraz studia drugiego stopnia z zakresu nauk technicznych (na kierunku „inżynieria środowiska” - Politechnika Wrocławska),
- 2) posiadam 18-letnie doświadczenie pracach w zespołach przygotowujących raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i prognozy oddziaływania na środowisko (brałem udział w przygotowaniu ponad 70 raportów i prognoz oraz ponad 100 ekspertyz z zakresu wpływu na środowisko).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Świdnica, 21.08.2025 r.

Krzysztof Okrasiński

